

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü
Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü

BUĞDAY DURUM TAHMİN RAPORU 2024

Araştırma Yayınları
2025

TEPGE Yayın No: 410

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE

Durum ve Tahmin
BUĞDAY
2024

Hazırlayan
Damla ÖZDEMİR

Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü
damla.ozdemir@tarimorman.gov.tr

Çalışma kapsamında sunulan görüşler tamamıyla yazarlara aittir ve Tarım ve Orman Bakanlığı'nın ya da çalışanlarının görüşlerini temsil etmez.

Çalışmada yer alan veri ve istatistikler yayıncı kurumların kaynaklarından alınmış ve araştırma amaçlı olarak kullanılmıştır. Veriler çalışmanın hazırlandığı dönemde yayınlanmış olan en güncel verilerdir ve dönemsel olarak yayıncı kurumun güncellemelerinden dolayı farklılık gösterebilir.

TEPGE YAYIN NO: 410

ISBN: 978-625-94899-0-2

©TEPGE

Her Hakkı Saklıdır.

Aralık/2024

İletişim:

Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı, 06800,
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5854

Bu rapor Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'nün izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınamaz.

Kapak sayfasında kullanılan fotoğraf Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenen "2018 yılı Tarım ve İnsan Fotoğraf Yarışması" na aittir. (<http://www.tarimormaninsan.com/img/10-tarim-ve-insan-fotograf-yarismasi/genel/400/birincilik-odulu-mehmet-yikilmazsoy.jpg>)

ÖNSÖZ

Enstitümüz araştırmacıları tarafından hazırlanan “Durum ve Tahmin” raporları; bir yandan temel bilgi ve veri tabanı oluşturulmasını sağlarken diğer yandan da sektördeki gelişmeleri yakından izleyerek sektör paydaşlarını bu gelişmelerden zamanında ve doğru bir şekilde haberdar ederek bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Bu raporlarda dünya ve Türkiye’de; bitkisel ürünlerin bir önceki yıla ait üretim, kullanım, ihracat, ithalat, yıl sonu stokları ve fiyatlarında ortaya çıkan gerçekleştirmeler “Durum”; içinde bulunulan yıla ait gerçekleşen fakat tam netleşmeyen gelişmeler “Tahmin”; bir sonraki yıla ait muhtemel gelişmeler ise “Öngörü” adı altında sistematik olarak incelenmektedir.

Son yıllarda COVID-19 pandemisi, iklim değişikliği ve dünya buğday piyasasında önemli rol oynayan Rusya-Ukrayna arasında yaşanan savaş nedeniyle buğday ve buğdaya dayalı gıda sanayi (un, makarna, irmik, bisküvi, gofret, kraker vb.) hem iç piyasada hem de dünya pazarlarında giderek daha fazla rekabete konu olmaktadır. Bu bakımdan geçmişten günümüze kadar buğday ve ürünlerine yönelik verilerin derlendiği bu rapor tüm sektör paydaşları ve karar alıcılar açısından önem arz etmektedir. Türkiye’de ve dünyada buğday piyasalarında gerçekleşen tüm gelişmeleri takip ederek bu raporu hazırlayan Sayın Damla ÖZDEMİR’e emeklerinden dolayı teşekkür eder, raporun sektör paydaşlarına faydalı olmasını dilerim.

Dr. Uğur İLKDOĞAN

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

Tablo Dizini.....	iii
Grafik Dizini.....	iv
Harita Dizini.....	iv
ÖZET.....	v
1. DÜNYADA DURUM: 2022/2023.....	1
1.1. Buğday Ekim Alanı.....	1
1.2. Buğday Üretimi.....	1
1.3. Buğday Fiyatları.....	2
1.4. Buğday Arzı ve Buğday Kullanımı.....	3
1.5. Buğday İhracatı ve İthalatı.....	4
2. DÜNYADA TAHMİN: 2023/2024.....	5
2.1. Buğday Ekim Alanı ve Üretimi.....	5
2.2. Buğday İhracatı ve İthalatı.....	6
2.3. Buğday Kullanımı ve Arzı.....	7
2.4. Buğday Fiyatları.....	7
3. DÜNYADA ÖNGÖRÜ: 2024/2025.....	8
3.1. Buğday Üretimi.....	8
3.2. Buğday Arzı.....	8
3.3. Buğday Kullanımı.....	8
3.4. Buğday Ticareti.....	8
3.5. Buğday Yıl Sonu Stokları ve Stok Kullanım Oranı.....	8
4. TÜRKİYE’DE DURUM: 2022/2023.....	10
4.1. Buğday Ekilen Alan, Üretim ve Verimi.....	10
4.2. Buğday Arzı.....	10
4.3. Buğday Kullanımı.....	11
4.4. Buğday Fiyatları.....	11
4.5. Buğday Yıl Sonu Stokları ve Stok Kullanım Oranı.....	13
4.6. Buğday İhracatı ve İthalatı.....	13
5. TÜRKİYE’DE TAHMİN: 2023/2024.....	14
5.1. Buğday Ekilen Alan ve Verimi.....	14
5.2. Buğday Arzı ve Kullanımı.....	14

5.3. Buğday Yıl Sonu Stokları ve Stok Kullanım Oranı.....	14
5.4. Buğday İhracatı ve İthalatı.....	14
6. TÜRKİYE’DE ÖNGÖRÜ: 2024/2025.....	20
7. BUĞDAY POLİTİKALARI VE GENEL DEĞERLENDİRME.....	21
EK TABLOLAR.....	23
KAYNAKLAR.....	36

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. Ülkeler itibarıyla dünya buğday ekim alanı.....	1
Tablo 2. Dünya buğday arz ve kullanımı.....	2
Tablo 3. Türkiye buğday fiyatları	12
Ek Tablo 1. Dünya buğday arz, kullanım ve ticareti	24
Ek Tablo 2. Yıllar itibarıyla dünya buğday üretiminde önemli ülkeler.....	25
Ek Tablo 3. Yıllar itibarıyla dünya buğday ihracatında önemli ülkeler.....	25
Ek Tablo 4. Yıllar itibarıyla dünya buğday ithalatında önemli ülkeler.....	25
Ek Tablo 5. Buğday Denge Tablosu	26
Ek Tablo 6. Türkiye buğday ve buğday ürünleri ihracatı buğday eş değeri	27
Ek Tablo 7. Türkiye'nin buğday ve buğday ürünleri ihracatı ve ülke payları.....	28
Ek Tablo 8. Türkiye'nin buğday ihracatı ve ülke payları.....	28
Ek Tablo 9. Türkiye'nin buğday unu ihracatı ve ülke payları.....	28
Ek Tablo 10. Türkiye'nin makarna ihracatı ve ülke payları.....	29
Ek Tablo 11. Türkiye'nin bisküvi, kek, ekmekçi ürünleri ihracatı ve ülke payları.....	29
Ek Tablo 12. Türkiye'nin nişasta ihracatı ve ülke payları.....	29
Ek Tablo 13. Türkiye'nin bulgur-irmik ihracatı ve ülke payları.....	30
Ek Tablo 14. Türkiye buğday ve buğday ürünleri ithalatı buğday eş değeri.....	31
Ek Tablo 15. Dış ticaret verilerinde kullanılan buğday ve buğday ürünlerinin GTIP kodları ve teknik dönüşüm katsayıları	32
Ek Tablo 16. Türkiye buğday fiyatları.....	34
Ek Tablo 17. Buğday ihraç fiyatları.....	35

GRAFİK DİZİNİ

Grafik 1. Dünya buğday ihrac fiyatları.....	2
Grafik 2. Dünya buğday arzı.....	3
Grafik 3. Dünya buğday kullanımı.....	3
Grafik 4. Dünya buğday stok kullanım oranı.....	4
Grafik 5. Dünya buğday ticareti.....	4
Grafik 6. Dünya buğday ekim alanında önemli ülkelerin payları.....	5
Grafik 7. Dünya buğday üretiminde önemli ülkelerin payları.....	6
Grafik 8. Dünya buğday ihracatında önemli ülkelerin payları.....	6
Grafik 9. Dünya buğday ithalatında önemli ülkelerin payları.....	7
Grafik 10. Türkiye buğday üretiminde önemli illerin payları.....	10
Grafik 11. Türkiye buğday arzı.....	11
Grafik 12. Türkiye buğday kullanımı.....	11
Grafik 13. Türkiye buğday fiyatları.....	12
Grafik 14. Türkiye buğday stok kullanım oranı.....	13
Grafik 15. Türkiye buğday ve buğday ürünleri ihracatında önemli ülkelerin payları.....	14
Grafik 16. Türkiye buğday ihracatında önemli ülkelerin payları.....	14
Grafik 17. Türkiye bisküvi ihracatında önemli ülkelerin payları.....	15
Grafik 18. Türkiye makarna ihracatında önemli ülkelerin payları.....	15
Grafik 19. Türkiye nişasta ihracatında önemli ülkelerin payları.....	16
Grafik 20. Türkiye bulgur-irmik ihracatında önemli ülkelerin payları.....	16
Grafik 21. Türkiye buğday unu ihracatında önemli ülkelerin payları.....	17
Grafik 22. Türkiye buğday ithalatında önemli ülkelerin payları.....	18

HARİTA DİZİNİ

Harita 1. Türkiye buğday üretiminde önemli illerin payları.....	10

ÖZET

Durum: 2022/2023

- ✚ Dünya buğday üretimi %1,2 arttı.
- ✚ Dünya buğday fiyatları artış eğiliminde.
- ✚ Dünya buğday arzı arttı, kullanımı azaldı.
- ✚ Dünya buğday ihracatı %8,8 arttı, ithalatı %6,5 arttı.
- ✚ Türkiye buğday üretimi %11,9 arttı.
- ✚ Türkiye buğday yurt içi gıda kullanımı arttı.
- ✚ Türkiye buğday ithalatı %28,2, ihracatı %1,6 arttı.

Tahmin: 2023/2024

- ✚ Dünya buğday üretiminde %0,2 artış tahmin edilmektedir.
- ✚ Dünya buğday ihracatının 221 milyon tona, ithalatın %4,0 artarak 221 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir.
- ✚ Dünya buğday fiyatları Ekim 2022'den itibaren düşme eğilimindedir.
- ✚ Dünya buğday yıl sonu stoklarının 267 milyon tona gerilediği tahmin edilmektedir.
- ✚ Türkiye buğday ekim alanının 6,6 milyon ha'a gerilediği tahmin edilmektedir.
- ✚ Türkiye buğday üretiminin verim artışı ile %11,9 arttığı tahmin edilmektedir.
- ✚ Türkiye buğday ihracatının %5,2 azaldığı, ithalatının ise %30,2 arttığı tahmin edilmektedir.

Öngörü: 2024/2025

- ✚ Dünya buğday üretiminin %0,2 artacağı öngörülmektedir.
- ✚ Dünya buğday ihracatının %3,4 azalarak 213 milyon tona gerileyeceği öngörülmektedir.
- ✚ Dünya buğday başlangıç stoklarındaki azalışa rağmen üretimdeki artış ile buğday arzının artacağı öngörülmektedir.
- ✚ Türkiye buğday üretiminin %5,5 azalacağı öngörülmektedir.
- ✚ Türkiye buğday ihracatının %24,6 azalacağı öngörülmektedir.

1. DÜNYADA DURUM: 2022/2023

Dünyada COVID-19 pandemisi ve Rusya-Ukrayna savaşı nedeni ile uzun süre yükselme eğiliminde olan buğday fiyatları, 2022/23 sezonunda üretimde azalış yaşanmasına rağmen durağanlaşmaya başlamıştır. Bu durum piyasalardaki ilk gerginliğin, endişenin azalması ve ülkelerin mevcut duruma uyum sağlayan yeni politikalar geliştirmeleri ile ilişkilidir. Üretim ve başlangıç stoklarındaki azalışın aksine buğday ithalatındaki önemli artışın etkisine bağlı olarak toplam buğday arzında da artış gerçekleşmiştir. Bunun yanı sıra ihracatta yaşanan artış toplam buğday kullanımını artırmış ve bu da buğday yıl sonu stoklarında azalmaya neden olmuştur.

1.1. Buğday Ekim Alanı

Amerika Birleşik Devletleri Tarım Bakanlığı (USDA)'nın verilerine göre, dünya buğday ekim alanı yıllar itibarıyla değişim göstermekle beraber 2022/23 pazarlama yılında yaklaşık 220 milyon ha alanda buğday üretimi yapıldığı görülmektedir (Tablo 1).

Dünya buğday ekim alanına bakıldığında Hindistan %14, Rusya %13, AB %11 Çin %10 ve ABD %6'lık pay ile ilk beş ülkeyi oluşturmaktadır. Kazakistan, Avustralya, Kanada, Pakistan ve Türkiye ise ekim alanı bakımından on ülke içerisinde yer almaktadır.

Tablo 1. Ülkeler itibarıyla dünya buğday ekim alanı (bin ha)

	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Hindistan	31.357	31.125	30.459	31.401	31.833
Rusya	28.683	27.630	29.000	28.830	28.000
AB	22.972	24.294	24.402	24.200	22.900
Çin	23.380	23.568	23.519	23.627	23.700
ABD	14.815	15.032	14.360	15.084	15.568
Kazakistan	12.057	12.719	12.811	13.130	13.000
Avusturalya	12.643	12.728	13.045	12.500	13.000
Kanada	10.018	9.199	10.082	10.683	10.600
Pakistan	8.805	9.168	9.000	9.041	9.630
Türkiye	7.100	7.050	6.800	7.200	7.250
İran	6.000	6.000	6.200	6.200	6.000
Diğer	42.387	43.046	39.915	40.863	46.789
Dünya	220.217	221.559	219.593	222.759	228.270

Kaynak: USDA (Erişim: 23.10.2024)

1.2. Buğday Üretimi

Dünya buğday üretiminde ise sıralama ülkelerdeki verim farklılığından dolayı Çin, AB, Hindistan, Rusya ve ABD şeklindedir (Ek Tablo 2). Dünya buğday üretimi 2021/22 pazarlama yılında 781 milyon ton olup 2022/23 pazarlama yılında Rusya, Kanada ve Avusturalya'daki üretim artışına bağlı olarak %1,2 artmış ve 790 milyon tona yükselmiştir.

Burada dikkat çeken nokta bir önceki yılın aksine savaş halinde olan Rusya'nın buğday üretimi artarken, Ukrayna'nın buğday üretiminin ciddi oranda azalmasıdır. 2022/23 sezonuna düşük başlangıç stokları ile girilmiş olmasına rağmen dünya buğday üretiminin ve ithalatının artması dünya buğday arzında %0,9'luk bir artışa neden olmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Dünya buğday arz ve kullanımı (milyon ton)

	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
			Durum	Tahmin	Öngörü
ARZ					
Başlangıç stokları	297,5	284,1	273,8	274,0	267,4
Üretim	772,8	780,6	789,9	791,2	792,9
İthalat	194,5	200,3	213,3	221,9	209,5
Toplam arz	1.264,8	1.265,0	1.277,0	1.287,1	1.269,8
KULLANIM					
Yurtiçi kullanım	777,2	787,5	781,1	798,4	798,4
İhracat	203,5	203,8	221,7	221,4	213,6
Toplam kullanım	980,7	991,3	1002,8	1019,8	1012,0
Yıl sonu stokları	284,1	273,8	274,0	267,4	257,9
Stok-kullanım oranı (%)	29,0	27,6	27,3	26,2	25,5

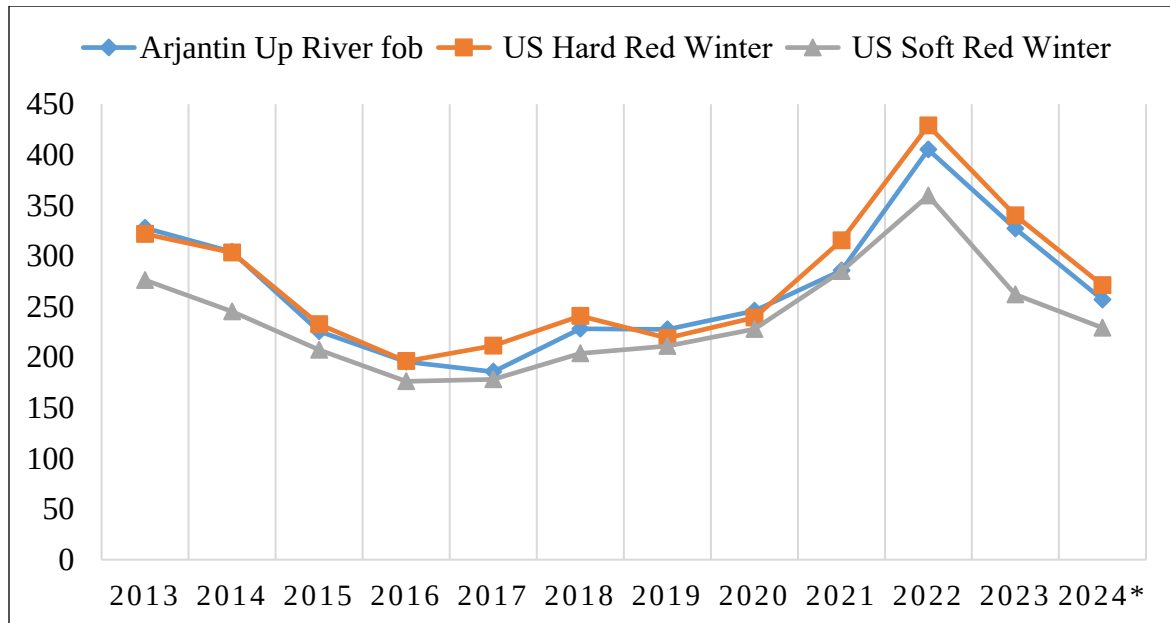
Kaynak: USDA (Erişim: 30.12.2024), (Pazarlama yılı: Haziran-Mayıs)

1.3. Buğday Fiyatları

2018/19 pazarlama yılında düşüşe geçen buğday fiyatları tüm dünyayı saran COVID-19 salgını ve ardından yaşanan Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle, yeniden hızla yükselişe geçmiştir. 2022 Mayıs ayında 450-500 \$/ton seviyelerine kadar yükselerek rekor kıran buğday ihraç fiyatları 2022 Kasım ayından itibaren düşüş eğilimine girse de sezon ortalaması bir önceki sezonun

üzerinde kalmıştır. 2021/22 pazarlama yılı (2021 Haziran-2022 Mayıs) ortalaması 286 \$/ton olan Arjantin Up River fob fiyatı 2022/23 pazarlama yılında (2022 Haziran-2023 Mayıs) 405 \$/ton'a, 315 \$/ton olan HRW fiyatı 429 \$/ton'a yükselirken, 285 \$/ton olan SRW fiyatı 360 \$/ton'a yükselmiştir (Grafik 1).

Grafik 1. Dünya buğday ihraç fiyatları (\$/ton)

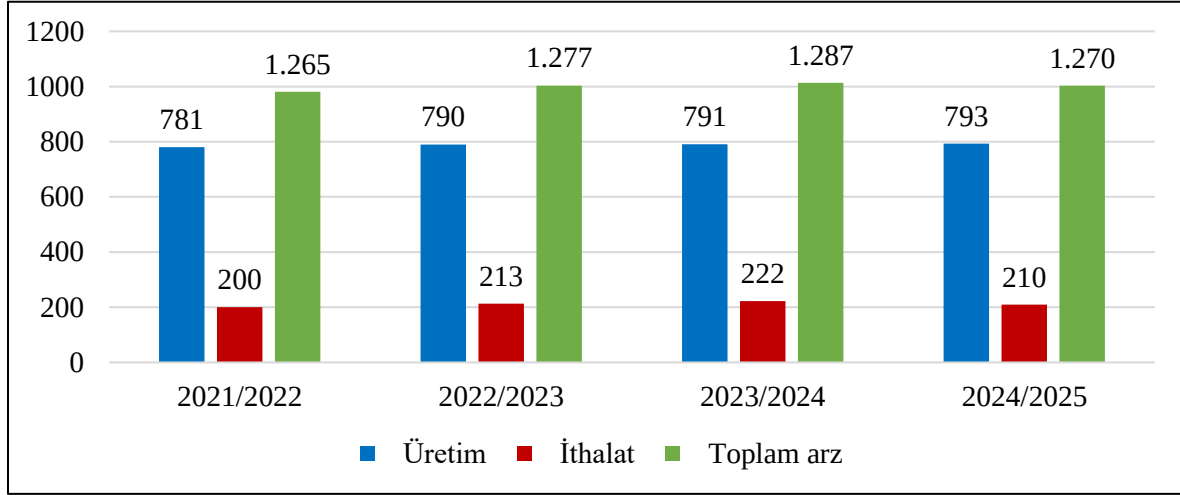
Kaynak: FAO, (Erişim: 15.11.2024), *2024 yılı ilk dokuz aylık fiyat ortalamasıdır.

1.4. Buğday Arzı ve Kullanımı

USDA'nın verilerine göre 2021/22 pazarlama yılında 1,27 milyar ton olan dünya buğday arzı 2022/23 pazarlama yılında %0,9 artarak 1,28 milyar tona yükselmiştir (Grafik 2). Dünya buğday verileri incelendiğinde başlangıç

stoklarındaki azalmaya rağmen buğday arzındaki bu artışta, önemli üretici ülkelerden olan Rusya ve Avustralya'nın buğday üretimindeki artışları ile Çin, AB ve Türkiye buğday ithalatındaki yükselişinin etkili olduğu görülmektedir (Ek Tablo 1).

Grafik 2. Dünya buğday arzı (milyon ton)

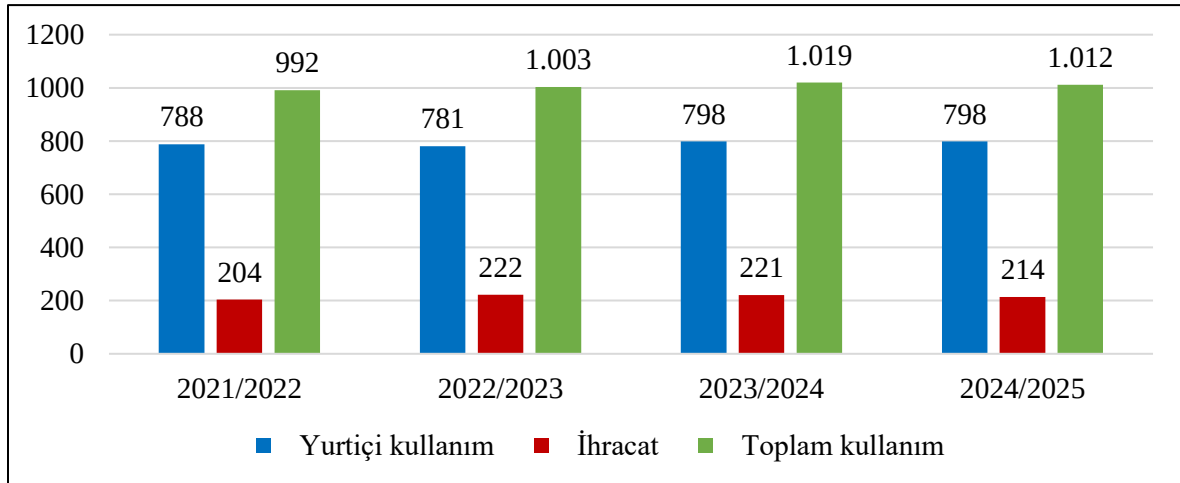

Kaynak: USDA (Erişim: 30.12.2024)

Dünya buğday kullanımında tüketimde yaşanan azalışa rağmen ihracatta yaşanan %8,8'lik artışın etkili olduğu tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak 2021/22 pazarlama yılında 991 milyon ton olan

toplam buğday kullanımının 2022/23 pazarlama yılında %1,1 artarak 1 milyar tona yükseldiği görülmektedir (Grafik 3).

Grafik 3. Dünya buğday kullanımı (milyon ton)

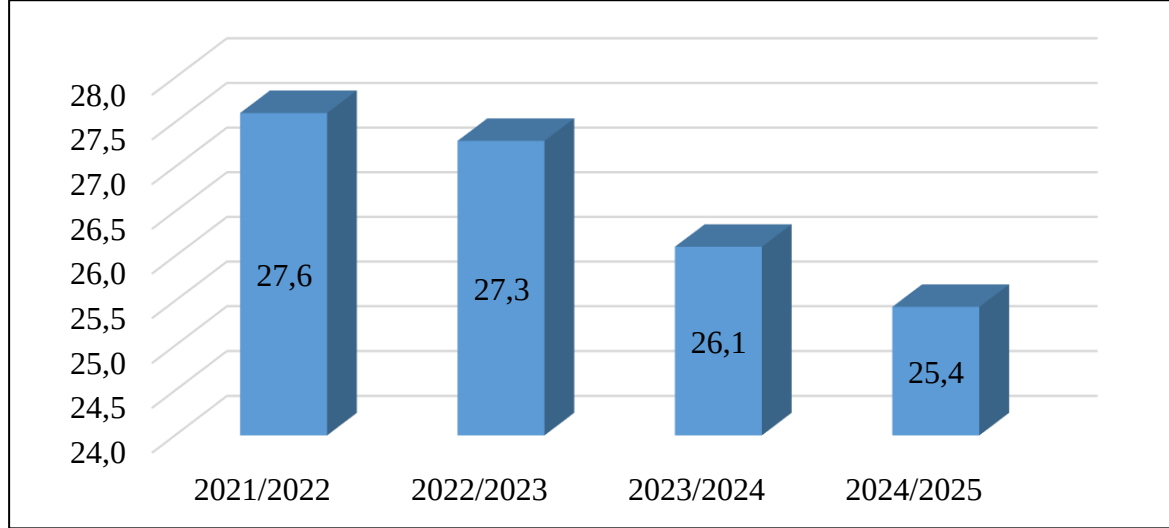
Kaynak: USDA, (Erişim: 30.12.2024)

2022/23 pazarlama yılında bir önceki yıla göre buğdayın toplam arz ve toplam

kullanımı artmıştır. Tüketime bağlı olarak toplam kullanımın toplam arzdan daha fazla

artması neticesinde buğday stoklarında değişmeyerek yaklaşık %27 oranında sabit azalma gerçekleşmiştir. Stok/kullanım oranı kalmıştır (Grafik 4).
ise bir önceki sezona göre fazla

Grafik 4. Dünya buğday stok kullanım oranı (%)

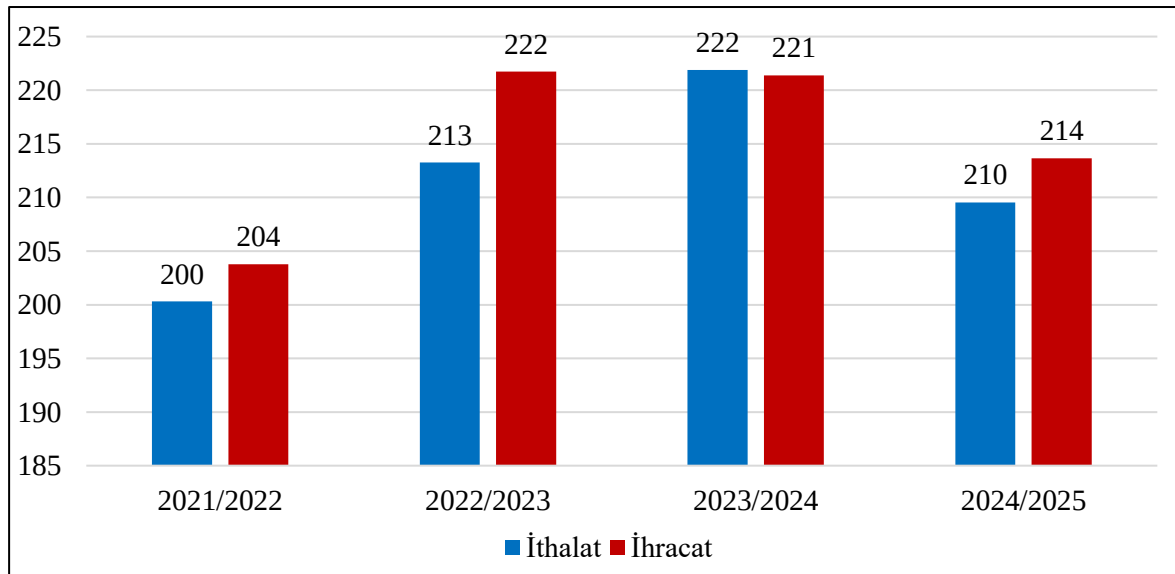
Kaynak: USDA, (Erişim: 30.12.2024)

1.5. Buğday İhracatı ve İthalatı

Dünya buğday ihracatına bakıldığında 2022/23 pazarlama yılı için Rusya birinci, AB ikinci, Kanada üçüncü sırada yer alırken ithalatta ise bu sıralama Çin, AB ve Türkiye olarak gerçekleşmiştir. USDA verilerine göre 2021/22 pazarlama yılında 203,8 milyon ton olan dünya buğday ihracatı 2022/23 pazarlama yılında %8,8 artarak

221,7 milyon ton olmuştur. Bu dönemde en fazla ihracat artışı Rusya, Kanada, Avustralya ve AB'de gerçekleşmiştir (Ek Tablo 3). Dünya buğday ithalatı ise 2021/22 döneminde 200 milyon ton olurken Orta Doğu ülkelerindeki ithalat artışının etkisi ile %6,5 artarak 2022/23 pazarlama yılında 213 milyon tona yükselmiştir (Grafik 5).

Grafik 5. Dünya buğday ticareti (milyon ton)

Kaynak: USDA, (Erişim: 30.12.2024)

2. DÜNYADA TAHMİN: 2023/2024

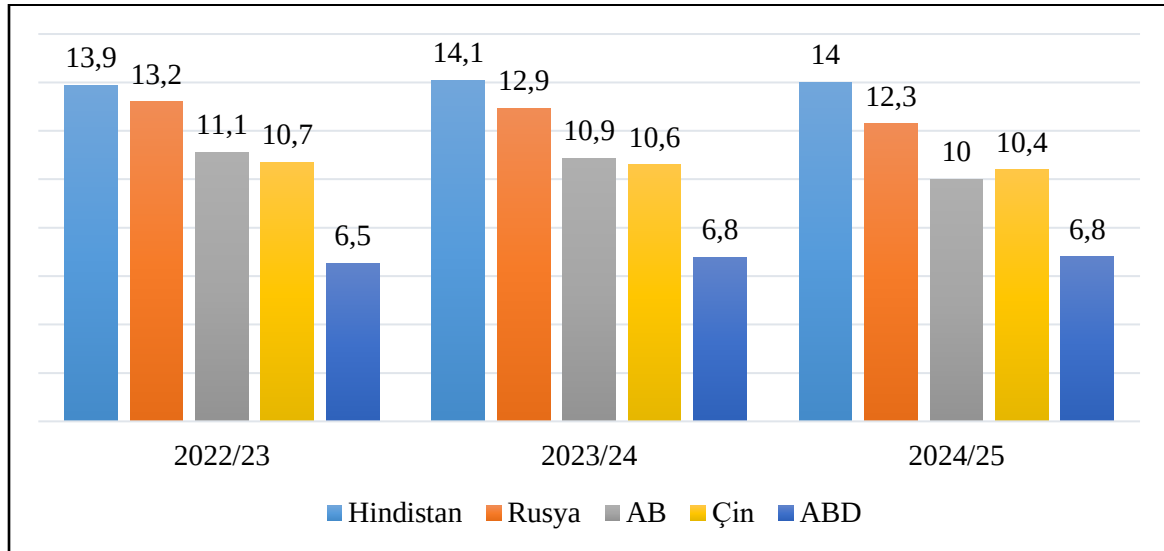
Dünya buğday arzının 2023/2024 pazarlama yılında düşük başlangıç stoklarına rağmen üretimin ve ithalatın artması ile yaklaşık %1 oranında arttığı tahmin edilmektedir. Dünyanın önemli üreticilerinden olan Rusya, Çin ve AB'nin buğday üretimi çok fazla değişmezken, Ukrayna buğday üretiminin %31 azaldığı tahmin edilmektedir. Dünya buğday yemlik kullanımına bakıldığında %4'lük bir artış yaşanacağı, ihracatın neredeyse değişmediği tahmin edilmektedir. Toplam kullanımdaki %2'lik artışın, yurtiçi kullanımının artmasından kaynaklandığı tahmin edilmektedir.

2.1. Buğday Ekim Alanı ve Üretimi

Dünya buğday ekim alanının yaklaşık %55'ini Hindistan, Rusya, AB, Çin ve ABD oluşturmaktadır. 2023/24 pazarlama yılı itibarıyla Hindistan %14'lük pay ile ilk sırada, Rusya %13'lük pay ile ikinci sırada ve AB %11'lik pay ile üçüncü sırada yer almaktadır (Grafik 6).

Bu ülkeler aynı zamanda dünya buğday üretiminin %66'sını oluşturmaktadır. 2023/24 pazarlama yılı itibarıyla üretimde Çin %17'lik pay ile ilk sırada yer alırken, AB %17'lik pay ile ikinci sırada, Hindistan ise %14'lük pay ile üçüncü sırada yer almaktadır (Grafik 7).

Grafik 6. Dünya buğday ekim alanında önemli ülkelerin payları (%)

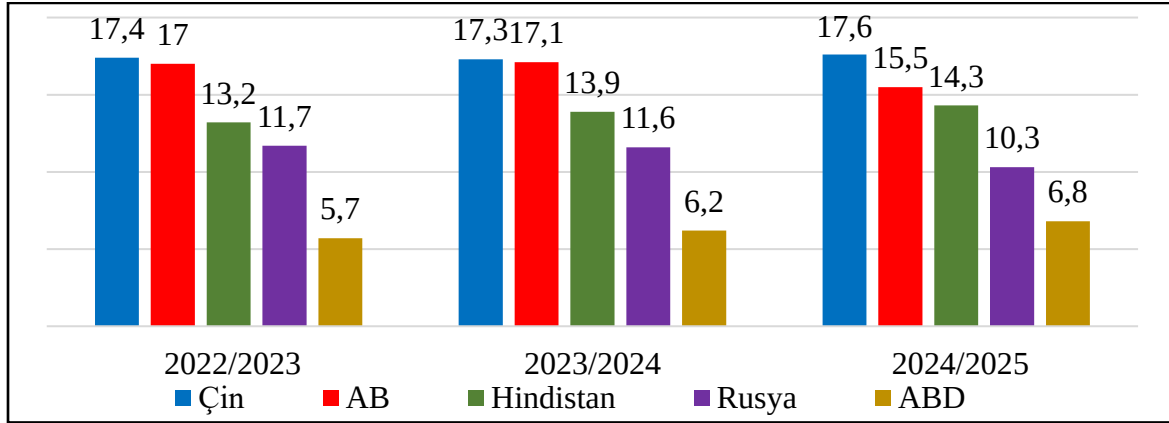

Kaynak: USDA (Erişim: 24.10.2024)

Dünya buğday üretiminde 2023/24 pazarlama yılında başlıca üretici ülkeler içerisinde yer alan Çin, Rusya, Hindistan ve Kanada'da artış olduğu tahmin edilmektedir. Buna bağlı olarak dünya buğday üretimi bir önceki yıla göre %0,2 artarak 791 milyon tona yükselmiştir (Tablo 2). Dünya buğday üretimi sıralamasında Çin, AB ve Hindistan ilk sıralarda yer almakta olup bu ülkelerden

sonra Rusya ve ABD ilk beşi tamamlayan diğer ülkelerdir (Ek Tablo 2). Ekim alanı bakımından 6. sırada yer alan Kazakistan, verim düşüklüğü nedeni ile buğday üretiminde ilk on ülke arasına girememektedir. Buğday ekim alanı içerisinde %3,0'luk, buğday üretiminde ise %2,5'lik paya sahip olan Türkiye dünya buğday üretiminde 10. sırada yer almaktadır.

Grafik 7. Dünya buğday üretiminde önemli ülkelerin payları (%)

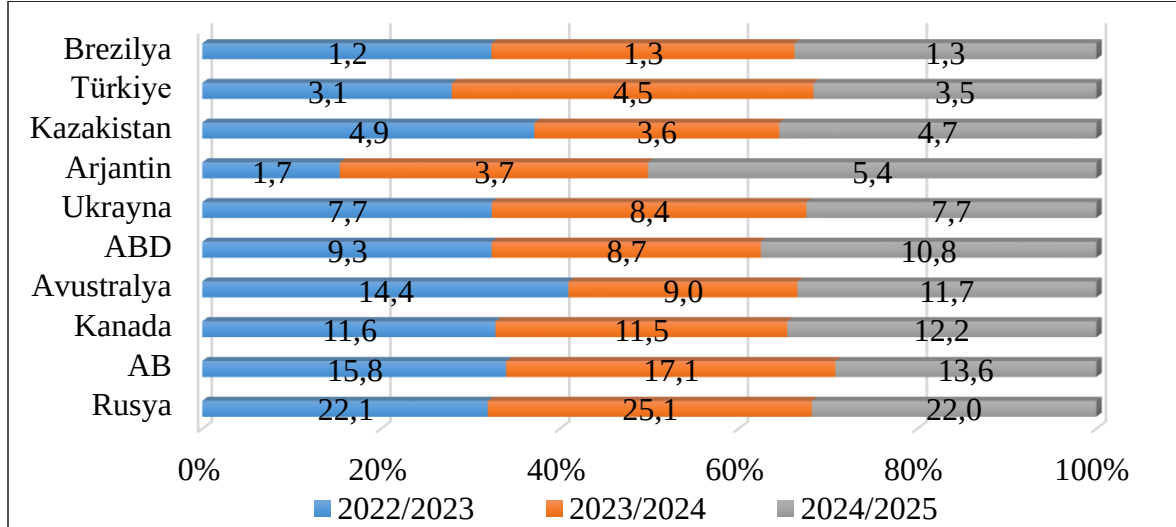
Kaynak: USDA (Erişim: 24.10.2024)

2.2. Buğday İhracatı ve İthalatı

Dünya buğday ihracatında önemli üretici ülkeler arasında Rusya, AB, Kanada, Avustralya ve ABD yer almaktadır. 2023/24 pazarlama yılı itibarıyla Rusya dünya buğday ihracatında %25’lik pay ile ilk sırada yer alırken, AB %17’lik pay ile ikinci sırada Kanada %12’lik pay ile üçüncü sırada ve Avustralya %9’luk pay ile dördüncü sırada yer almaktadır. Türkiye ise %5’lik ihracat

payı ile dünya buğday ihracatında 7. sırada yer almaktadır (Grafik 8). 2022/23 pazarlama yılında 221 milyon ton olan dünya buğday ihracatının 2023/24 pazarlama yılında Rusya, AB ve Ukrayna buğday ihracatındaki azalışa rağmen değişmeyerek 221 milyon ton düzeyinde kaldığı tahmin edilmektedir (Ek Tablo 3).

Grafik 8. Dünya buğday ihracatında önemli ülkelerin payları (%)

Kaynak: USDA (Erişim: 30.12.2024)

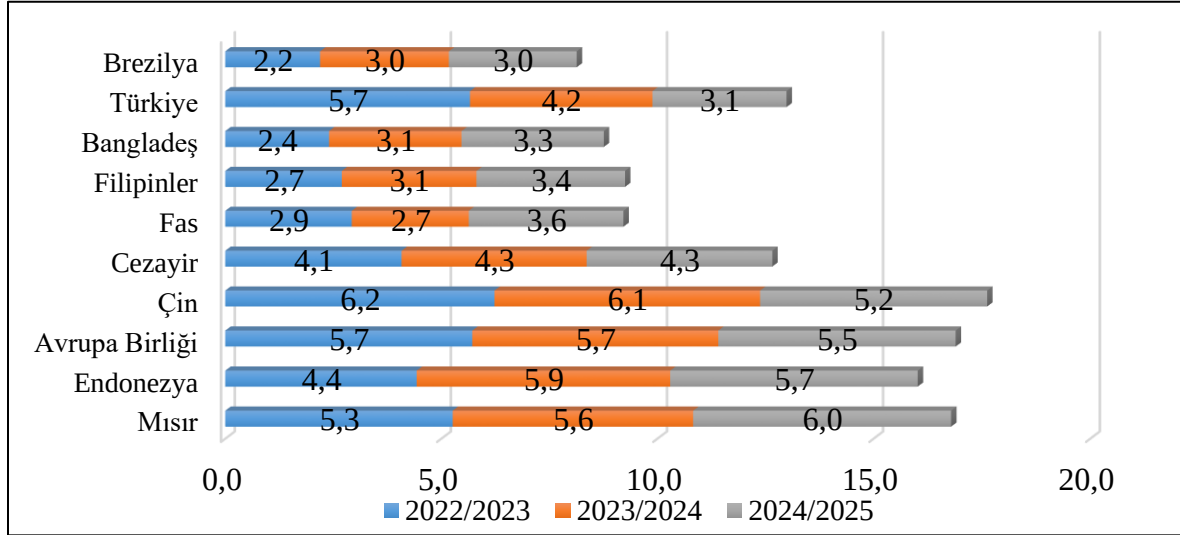
Dünya buğday ithalatında ise Çin, Endonezya, AB, Mısır, Cezayir ve Türkiye ilk sıralarda yer almaktadır. Bangladeş, Filipinler, Brezilya ve Fas ise 2023/24 pazarlama yılında dünya buğday ithalatında

ilk on içerisinde yer alan diğer ülkelerdir. Türkiye’nin dünya buğday ithalatındaki payı yıllar itibarıyla değişmekle beraber son üç pazarlama yılı ortalaması %4,3 seviyesindedir (Grafik 9).

2022/23 pazarlama yılında 213 milyon ton olan dünya buğday ithalatının 2023/24 pazarlama yılında %3,7 artarak 222 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir (Ek

Tablo 4). Bununla birlikte Türkiye'nin dünya buğday ithalatında bir önceki yıla göre %4,2'lik pay ile altıncı sıraya yükseldiği tahmin edilmektedir.

Grafik 9. Dünya buğday ithalatında önemli ülkelerin payları (%)

Kaynak: USDA (Erişim: 30.12.2024)

2.3. Buğday Kullanımı ve Arzı

2022/23 pazarlama yılında 273,8 milyon ton olan dünya buğday başlangıç stokunun 2023/24 pazarlama yılında 274,0 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir. Dünya buğday arzının üretim ve ithalattaki artış neticesinde %0,8 artarak 1,3 milyar tona yükseldiği görülmektedir (Ek Tablo 1). Aynı dönemde dünya buğday kullanımının %1,7 artarak 1 milyar tona yükseldiği tahmin edilmektedir. Bu artışta Kanada başta olmak

üzere Avusturalya ve AB'deki ihracat artışlarının etkisinin olduğu görülmektedir. Dünya buğday yıl sonu stoklarının ise %2,5 azalarak 267 milyon tona gerilediği tahmin edilmektedir. Bir önceki döneme göre yıl sonu stoku en fazla azalan ülkeler Hindistan, Çin, ABD, Kanada ve Ukrayna olurken aynı dönemde ABD yıl sonu stoku %22 ve Orta Doğu yıl sonu stoku %8,4 artmıştır.

2.4. Buğday Fiyatları

2022/23 pazarlama yılının başlarında COVID-19 salgını ile birlikte Rusya-Ukrayna arasında yaşanan gerilim ve beraberinde dış ticareti etkileyecek kısıtlamalar buğday fiyatlarında çok ciddi artışlar yaşanmasına neden olmuştur. Bu artışların temel sebebi Rusya ve Ukrayna'nın dünya tahıl piyasasındaki payının fazla olması, savaş neticesinde hem kara hem de deniz ticaretinin aksaması ile

ihracat ve ithalatın yavaşlamasıdır. 2022 yılının Ekim ayına kadar yükselişi devam eden buğday ihraç fiyatları 430 \$/ton seviyelerine ulaştıktan sonra düşüş eğilimine girmiştir. 2024 yılı buğday ihraç fiyat ortalamalarına baktığımızda kırmızı sert buğday fiyatı 268 \$/ton, Arjantin (Nehir üstü) fiyatı 251 \$/ton ve kırmızı yumuşak buğday fiyatı 230 \$/ton olarak gerçekleşmiştir (FAO, 2024).

---

3. DÜNYADA ÖNGÖRÜ: 2024/2025

Dünyada 2024/2025 pazarlama yılında buğday arz ve kullanımında az miktarda azalış olacağı, buğday başlangıç stoklarının %2,4 azalacağı öngörülmektedir. Rusya-Ukrayna savaşı neticesinde yapılan Tahıl Koridoru Anlaşması her ne kadar 33 milyon tona yakın tahılın hareketini kolaylaştırmış olsa da Rusya'nın tek taraflı olarak anlaşmadan çekilmesi (17 Temmuz 2023) nedeniyle Ukrayna'nın buğday arzındaki kısıtlılık durumu devam etmektedir. Buna ilaveten; her iki ülkenin buğday üretiminin ve ihracatının azalacağı öngörülmektedir. Mayıs 2022'de yüksek seviyelere (516 \$/ton (HRW)) yükselen ihraç fiyatları, Eylül 2023 itibarıyla 315 \$/ton, Eylül 2024'de ise 269 \$/ton seviyelerindedir.

3.1. Buğday Üretimi

Dünya buğday ekim alanının 2024/25 pazarlama yılında bir önceki yıla göre %2,5 artacağı öngörülmektedir (Tablo 1). Rusya'nın ekim alanındaki azalışa paralel olarak 2024/25 pazarlama yılında üretiminin %10,9 azalması beklenmektedir.

Dünya buğday üretiminin 2023/24 pazarlama yılına göre %0,2 artması beklenmektedir (Ek Tablo 1). Çin'in üretimde birinciliği koruyacağı öngörülürken, Hindistan buğday üretiminin rekor bir artışla 113,3 milyon tona yükselmesi beklenmektedir.

3.2. Buğday Arzı

2023/24 pazarlama yılında 1 milyar 287 milyon ton olan buğday arzının %1,3 azalarak 2024/25 pazarlama yılında 1 milyar 270 milyon tona düşeceği öngörülmektedir.

3.3. Buğday Kullanımı

2023/24 pazarlama yılında 1 milyar 20 milyon ton olan toplam buğday kullanımının

%0,8 azalarak 1 milyar 12 milyon tona düşeceği beklenmektedir.

3.4. Buğday Ticareti

Dünya buğday ihracatı 2023/24 pazarlama yılında 221 milyon ton iken Rusya ve Ukrayna'daki azalışın etkisi ile 2024/25 pazarlama yılında %3,6 azalarak 213 milyon tona, 222 milyon ton olan ithalatın ise %5,4 azalarak 210 milyon tona gerileyeceği beklenmektedir.

Dünya buğday ithalat azalışında AB ve Orta Doğu'daki azalışların etkili olacağı öngörülmektedir.

3.5. Buğday Yıl Sonu Stokları ve Stok Kullanım Oranı

2023/24 pazarlama yılında 267 milyon ton olan dünya buğday stoklarının 2024/25 yılında 258 milyon tona gerileyeceği beklenmektedir. Stok kullanım oranının ise bir önceki yıla göre değişmeyeceği öngörülmektedir.

OECD-FAO 2023-2032 tarımsal öngörülerine göre; tarımsal girdi fiyatlarında son iki yılda yaşanan artışın küresel ekonomiye ilişkin kaygıları artırmıştır. Bu durumun devam etmesinin ve özellikle gübre maliyetlerinin artmasının gıda fiyatlarının yükselmesine yol açabileceği öngörülmektedir.

Önümüzdeki on yıl içerisinde tahılların çoğunda kişi başına düşen gıda tüketiminin doygunluk seviyelerine ulaşmasından dolayı tahıl talebindeki artışın geçen on yıla göre daha yavaş olması beklenmektedir. Bundan dolayı buğday tüketimindeki artışların nüfus artışına bağlı artışlar olacağı düşünülmektedir. Genel olarak küresel buğday üretiminin yaklaşık %25'inin ticarete konu olması beklenmektedir. Latin Amerika ve Karayipler'deki ülkelerin çoğunlukla buğday ithal etmesi ile Afrika ve Asya ülkelerinin önümüzdeki on yılda tahıl ithalatına daha bağımlı hale geleceği beklenmektedir.

Dünya tahıl ticaretine buğday ticaretinin ağırlıklı katkısının 2032 yılına kadar %11 artarak 530 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Rusya'nın en büyük buğday ihracatçısı olmaya devam edeceği ve 2032 yılında küresel ihracatın %23'ünü gerçekleştireceği beklenmektedir. Çin'in yem talebinin de artması ile buğday ithalatının zirveye ulaşacağı, 2032 yılına kadar 7,5 milyon ton seviyelerinde olacağı öngörülmektedir.

COVID-19 salgını kısıtlamaları (bazıları Çin Halk Cumhuriyeti'nde hâlâ yürürlükte) Rusya-Ukrayna savaşı, hayvan hastalıkları, aşırı hava olayları, yüksek gübre ve nakliye maliyetleri, makroekonomik ortam ve

yüksek enflasyon, tahıl fiyatlarında artışa neden olmuştur. Bu faktörlerin etkilerinin 2024 yılı sonuna kadar azalması beklenmektedir.

Tahıl talebinde gıda kullanımı ve hemen ardından yem kullanımı hâkim olmaya devam edecektir. 2032 yılında tahılların %41'i doğrudan insanlar tarafından tüketilecek, %37'si ise hayvan yemi olarak kullanılacaktır. Biyoyakıtlar ve diğer kullanımların kalan %22'yi oluşturacağı öngörülmektedir. Buğday tüketiminin 2032 yılında 2023 dönemine göre %11 daha yüksek olacağı beklenmektedir.

Küresel buğday üretiminin 2032 yılına kadar 76 milyon ton artarak 855 milyon tona yükseleceği beklenmekte olup bunun 40 milyon ton'unun Asya'dan kaynaklı olacağı öngörülmektedir. Dünyanın üçüncü büyük buğday üreticisi olan Hindistan'ın buğday gelirinden en büyük payı sağlayacağı, buna ilaveten; Avrupa Birliği'nin 2032 yılına kadar buğday üretiminde Çin'i geride bırakarak en büyük buğday üreticisi haline geleceği tahmin edilmektedir.

Buğday ihracatının 2032 yılına kadar 20 milyon ton artarak 214 milyon tona çıkacağı beklenirken, Rusya'nın 2032 itibarıyla küresel ihracatın %23'ünü gerçekleştirerek ana ihracatçı konumunu koruyacağı beklenmektedir. İkinci büyük buğday ihracatçısı olan Avrupa Birliği'nin ise 2032 yılında küresel ihracatın %17'sini gerçekleştireceği öngörülmektedir.

4. TÜRKİYE’DE DURUM: 2022/2023

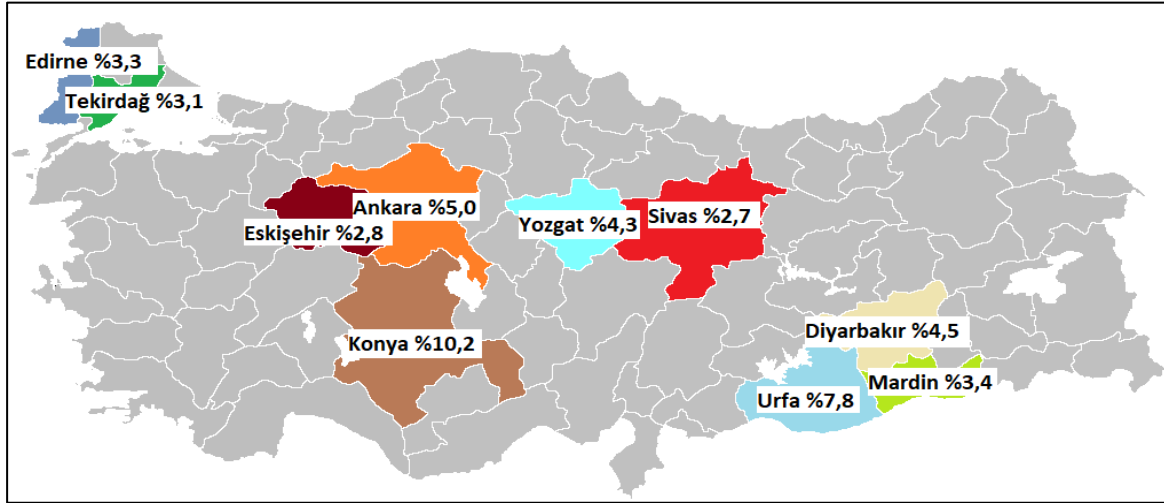
Türkiye 2022/23 pazarlama yılında yaklaşık 66 milyon da buğday ekim alanı ile dünya buğday ekim alanının %3,5’ini oluşturmaktadır. Dünya buğday üretiminde 10. sırada yer alan Türkiye, dünya buğday ihracatında 9. sırada yer almaktadır. Türkiye’de 2022/23 pazarlama yılında üretim ve verim artmış, ekilen alan %1,7 azalmıştır. Toplam yurt içi kullanım %1,8, toplam arz ise %18 artmıştır.

4.1. Buğday Ekilen Alan, Üretim ve Verimi

Türkiye’de yaklaşık 66 milyon da alanda buğday üretimi yapılmaktadır. 2022/23 pazarlama yılı itibarıyla bu alan içerisinde %10,2’lik pay alan Konya, buğday ekim alanında ilk sırada yer alırken, %7,8’lik pay ile Şanlıurfa ikinci sırada, %5,0’lık pay ile Ankara üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye buğday ekim alanı bakımından ilk onda yer alan diğer iller sırasıyla Diyarbakır, Yozgat, Mardin, Edirne, Tekirdağ, Eskişehir ve Sivas’dır (Harita 1).

Türkiye buğday ekim alanının 12 milyon ha ile %18,2’sini makarnalık buğday oluşturmaktadır. Bu alan içerisinde 3,7 milyon ton üretim yapılırken (2022/23), yaklaşık 1,6 milyon ton makarnalık buğday ihracatı gerçekleşmektedir. 2021/22 yılında 262 kg/da olan verim 2022/23 pazarlama yılında %13,7 artarak 298 kg/da olmuştur. Ayrıca üretim bir önceki sezona göre %11,9 artarak 19,7 milyon ton olmuştur (Ek Tablo 5).

Harita 1. Türkiye buğday üretiminde önemli illerin payları (2024, %)

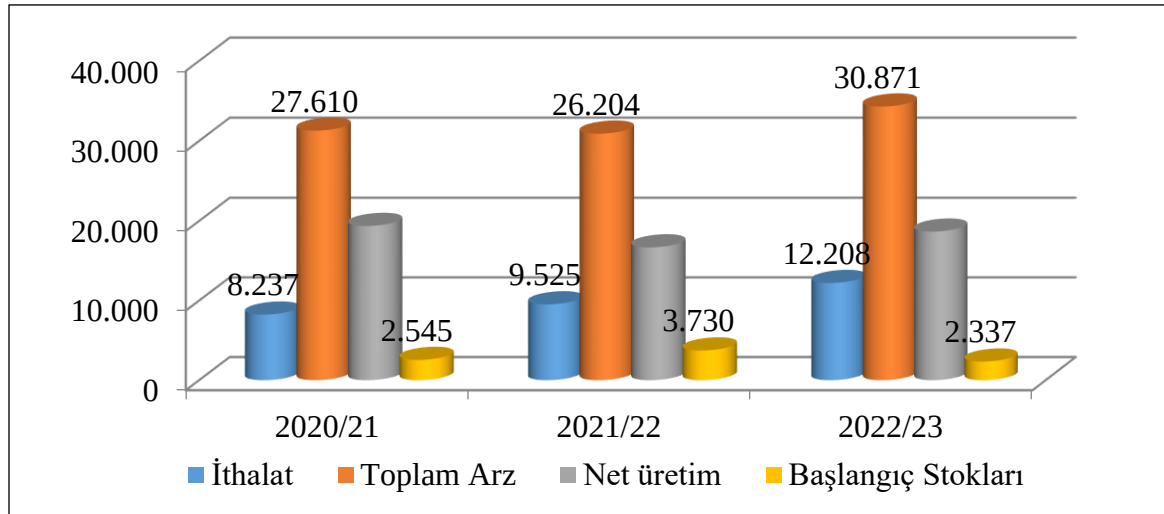
Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim: 15.10.2024)

4.2. Buğday Arzı

2021/22 pazarlama yılında bir önceki yıla göre buğday ekim alanı ve veriminin azalması üretimin de azalmasına neden olmuştur. 2022/23 pazarlama yılında ise düşük başlangıç stokuna rağmen ithalat ve

üretim artmıştır. 2021/22 pazarlama yılında 26,2 milyon ton olan toplam buğday arzı 2022/23 pazarlama yılında 30,9 milyon tona yükselmiştir (Grafik 11).

Grafik 11. Türkiye buğday arzı (bin ton)

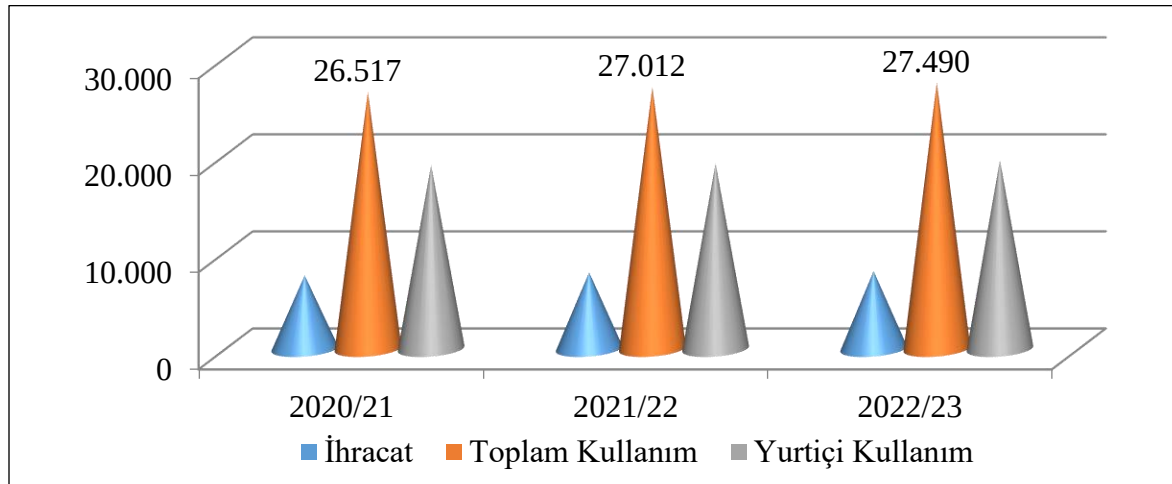
Kaynak: Ek Tablo 5

4.3. Buğday Kullanımı

2021/22 pazarlama yılında, bir önceki yılın buğday ürünlerine olan talebini önemli ölçüde etkileyen COVID-19 pandemisinin etkisinin giderek azalması ile buğday gıda kullanımı önemli ölçüde azalmış ve yaklaşık 15 milyon ton olan normal seyrine dönmüştür.

Buğdayın 2022/23 pazarlama yılında hem gıda kullanımında hem de ihracatında artış yaşanmıştır. Buğday tohumluk kullanımı azalırken, yemlik kullanımı az da olsa artmıştır. Bir önceki yıla göre ihracat ve toplam kullanım da artmıştır (Grafik 12).

Grafik 12. Türkiye buğday kullanımı (bin ton)

Kaynak: Ek Tablo 5

4.4. Buğday Fiyatları

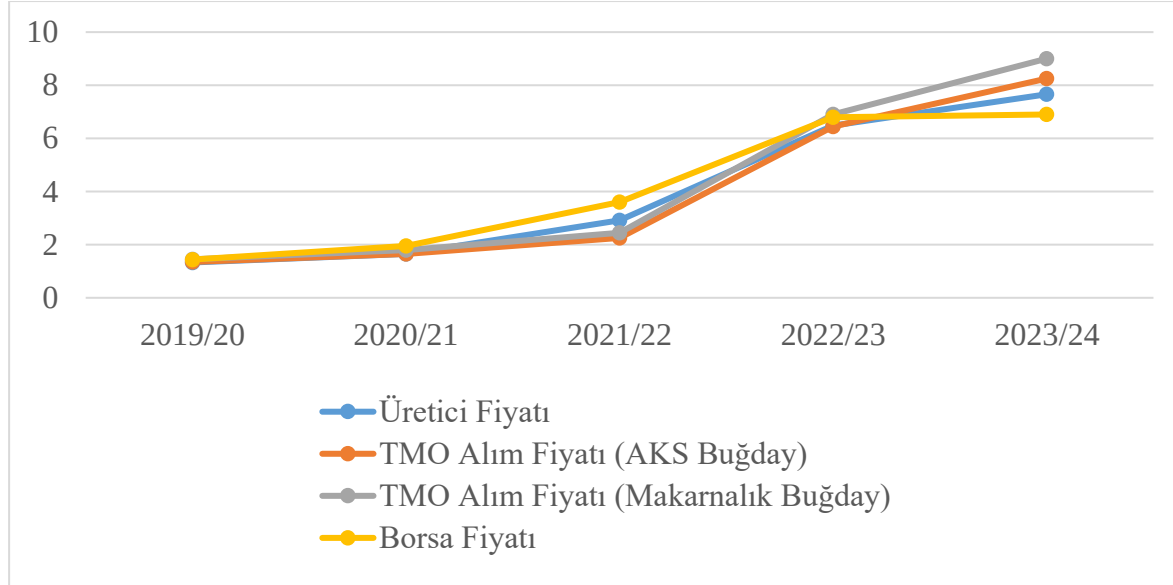
2019/20 pazarlama yılında COVID-19 pandemisinin etkisi ile buğday ve ürünlerine olan talebin artması neticesinde tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de fiyatlar ciddi bir yükselme trendine girmiştir (Grafik

13). 2020/21 pazarlama yılında 1,65 TL/kg olan buğday üretici fiyatı, 2021/22 pazarlama yılında 2,92 TL/kg’a, 2022/23 pazarlama yılında ise 6,48 TL/kg’a yükselmiştir (Ek Tablo 16).

Aynı dönemde ortalama borsa fiyatları 1,95 TL/kg'dan 3,60 TL/kg'a, 2022/2023 pazarlama yılında ise 6,80 TL/kg'a yükselmiştir (Ek tablo 16). Buğday yurt içi fiyatlarındaki artışın temel nedeni girdi maliyetlerindeki artışlardır. Bu girdiler içerisinde geniş yer tutan kimyasal gübreler büyük oranda ithal edildiği için dolar

kurunda yaşanan değişim kimyasal gübre fiyatlarının aşırı yükselmesine neden olmaktadır. Bunun yanında yapılan bir araştırmada sulı tarımda su kullanımındaki elektrik ücretlerinin artmasının da maliyet üzerinde önemli baskı oluşturduğu belirtilmektedir (FAO, 2023).

Grafik 13. Türkiye buğday fiyatları (TL/kg)

Kaynak: TÜİK, TMO, TOBB

2022/23 pazarlama yılında maliyetlerin artması sonucu Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) müdahale alım fiyatları da yükseltilmiştir. Ekmeklik buğday (AKS Buğday) alım fiyatı 2,25 TL/kg'dan 6,45

TL/kg'a yükselirken makarnalık buğday alım fiyatı 6,90 TL/kg'a yükselmiştir. Ancak 2022/23 pazarlama yılında belirlenen TMO alım fiyatı üretici fiyatının ve borsa fiyatının altında kalmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Türkiye buğday fiyatları (TL/kg)

	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Üretici Fiyatı	1,33	1,65	2,92	6,48	7,66
TMO Alım Fiyatı (AKS Buğday)	1,35	1,65	2,25	6,45	8,25
TMO Alım Fiyatı (Makarnalık Buğday)	1,45	1,80	2,45	6,90	9,00
Borsa Fiyatı	1,44	1,95	3,60	6,80	6,90

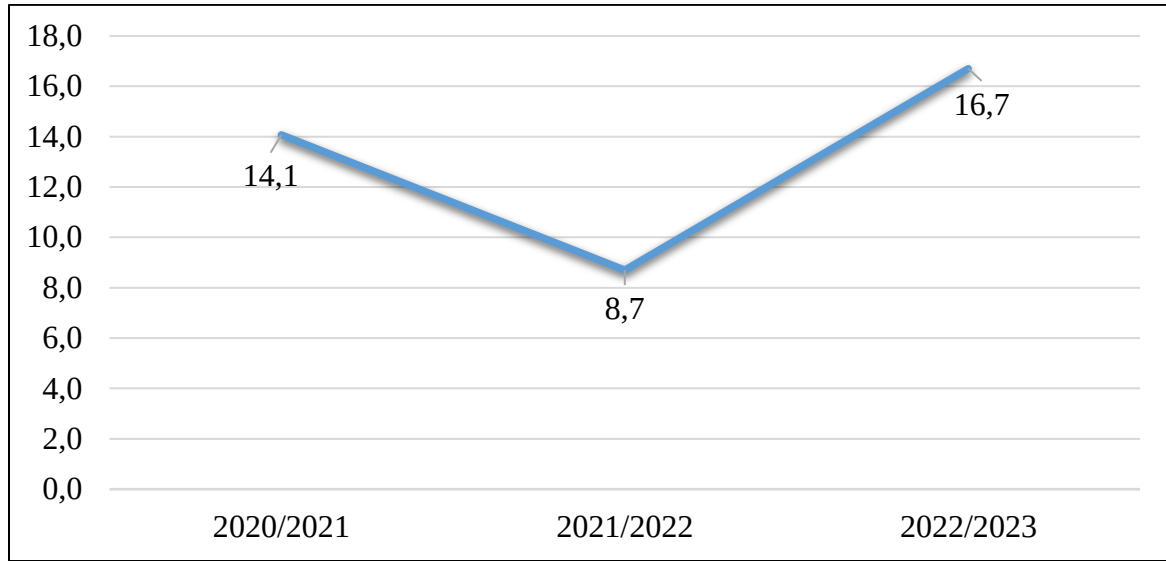
Kaynak: *TÜİK, **TMO, ***TOBB, Erişim Tarihi (25.12.2024)

4.5. Yıl Sonu Stokları ve Stok-Kullanım Oranı

Türkiye buğday yılsonu stokları TÜİK verilerinden yararlanılarak hesaplanan toplam arzdan toplam kullanım çıkarılarak belirlenmiştir. 2022/23 pazarlama yılında yurt içi kullanım ve ihracatta artış yaşanmıştır. Buğday ithalatı ve üretimdeki artışa bağlı olarak buğday stokları da bir

önceki pazarlama yılına göre artmıştır. 2021/22 pazarlama yılında toplam kullanımın %8,7'si kadar stok yapılabilmişken, 2022/23 pazarlama yılında stok-kullanım oranı %16,7'ye yükselmiştir (Grafik 14).

Grafik 14. Türkiye buğday stok kullanım oranı (%)

Kaynak: Ek Tablo 5

4.6. Buğday İhracatı ve İthalatı

2021/22 pazarlama yılında 9,5 milyon ton olan buğday ithalatı 2022/23 pazarlama yılında %29 artarak 12,3 milyon tona yükselmiştir (Ek Tablo 5). Buğday ithalatındaki artışın etkisi bazı buğday ürünleri (un, irmik, bulgur, nişasta ve malt) ihracatına da yansımıştır. Buğday ürünleri ihracatı buğday eş değeri %5,2 azalarak 7 milyon ton olmuştur. Türkiye’de buğday ithalatı ağırlıklı olarak buğday ürünleri

ihracatına yönelik yapılmaktadır. Ancak bunun yanında iklim değişikliğine bağlı olarak verim kayıpları olabildiği gibi dönem dönem üreticilerin yüksek fiyat beklentisi ile farklı ürünlere yönelmeleri neticesinde buğday ekim alanlarında daralmalar olabilmekte ve bu durum da piyasalara üretim hacminin azalması ile ithalat artışı olarak yansıyabilmektedir.

---

5. TÜRKİYE’DE TAHMİN: 2023/2024

Buğday ekilen alanların 2023/24 pazarlama yılında bir önceki sezona göre 6,6 milyon ha’dan 6,8 milyon ha’a, buna paralel olarak iklim koşullarının olumlu geçmesi ile de buğday üretiminin 2023/24 pazarlama yılında %11,4 artarak 22 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir.

5.1. Buğday Ekilen Alan ve Verimi

2022/23 pazarlama yılında 6,6 milyon ha olan buğday ekim alanının 2023/24 pazarlama yılında 6,8 milyon ha’a yükseldiği tahmin edilmektedir. Aynı pazarlama yılında buğday veriminin 298 kg/da’dan 322 kg/da’a yükselmiştir. Buğday ekim alanının ve veriminin de artmasının yanında buğday üretiminin de bir önceki pazarlama yılına göre %11,6 artarak 22 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir (Ek Tablo 5).

5.2. Buğday Arzı ve Kullanımı

2023/24 pazarlama yılında buğday arzının üretim ve ithalatta yaşanan artışların etkisi ile 34 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir (USDA, 2024).

Aynı pazarlama yılında buğday yurt içi kullanımının ve ihracatın arttığı tahmin edilmektedir.

5.3. Buğday Yıl Sonu Stokları ve Stok-Kullanım Oranı

2022/23 pazarlama yılında 2,3 milyon ton olan buğday yılsonu stoklarının 2023/24 pazarlama yılında 4,6 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir (USDA,

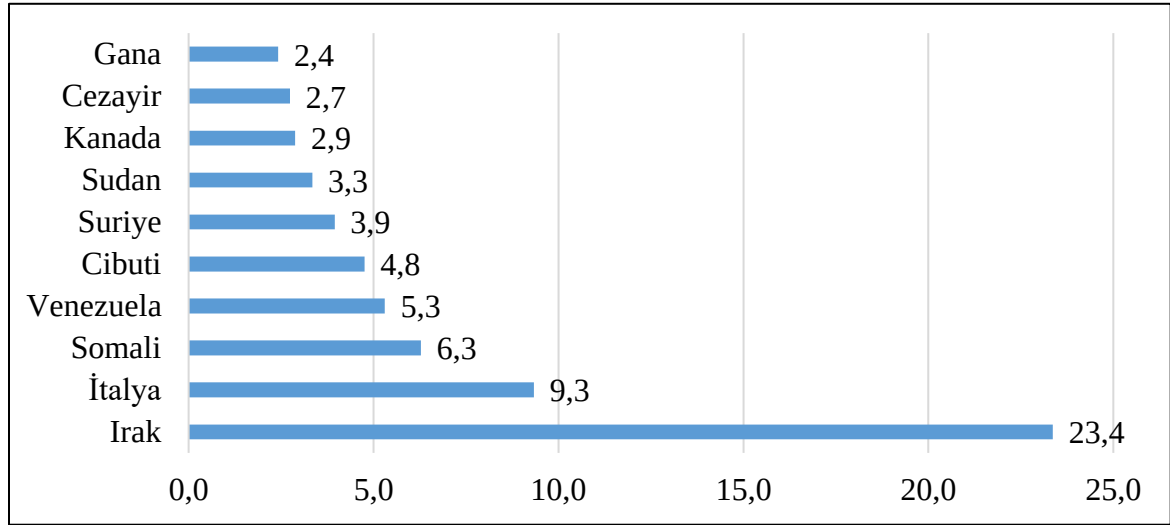
2024). Bu yükselmenin temel nedeni önceki yıllara göre buğday ithalatının oldukça fazla oranda artış göstermesi ve bunun beraberinde buğday arzında %11 artış gerçekleşmesidir (USDA, 2024). Piyasadaki toplam arzın toplam kullanımdan oldukça fazla olması neticesinde bir önceki pazarlama yılında %16,7 olan stok-kullanım oranının 2023/24 pazarlama yılında artacağı tahmin edilmektedir.

5.4. Buğday İhracatı ve İthalatı

Türkiye buğday ve buğday ürünleri ihracatı yıllar itibarıyla değişmekle beraber son yedi senedir yaklaşık 7-7,5 milyon ton seviyelerinde gerçekleşmektedir. Türkiye buğday ve buğday ürünleri ihracatının büyük bir kısmını buğday unu ve makarna ihracatı oluşturmaktadır.

2023/24 pazarlama yılı verileri incelendiğinde toplam buğday ve buğday ürünleri ihracatının %48,3’ünü buğday unu, %15,4’ünü makarna, %5,0’ını bisküvi, %20,5’ini buğday, %7,0’ını bulgur-irmik ve %3,6’sını buğday nişastasının oluşturduğu görülmektedir (Ek Tablo 6).

Grafik 15. Türkiye buğday ve buğday ürünleri ihracatında önemli ülkelerin payları (%) (2023/24)

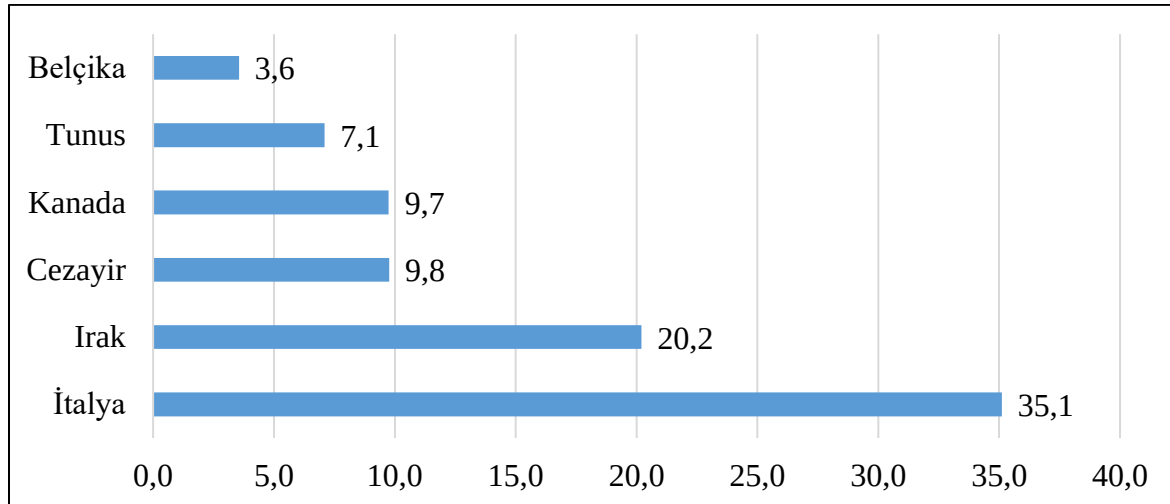

Kaynak: Ek Tablo 7

2023/24 pazarlama yılında Türkiye'nin buğday ve buğday ürünleri toplamında ihracat yaptığı ülkelerin başında Irak, İtalya, Somali, Venezuela, Cibuti ve Suriye gelmektedir (Grafik 15). Türkiye'nin buğday ithalatı yaptığı ülkeler ise ithalatın

%68'ini oluşturan Rusya ile ithalatın %27'sini oluşturan Ukrayna'dır. Şubat 2022'de bu iki ülke arasında yaşanan savaş neticesinde her iki ülkenin dış ticaretinde bazı kısıtlamalar yaşanmıştır.

Grafik 16. Türkiye buğday ihracatında önemli ülkelerin payları (%) (2023/24)

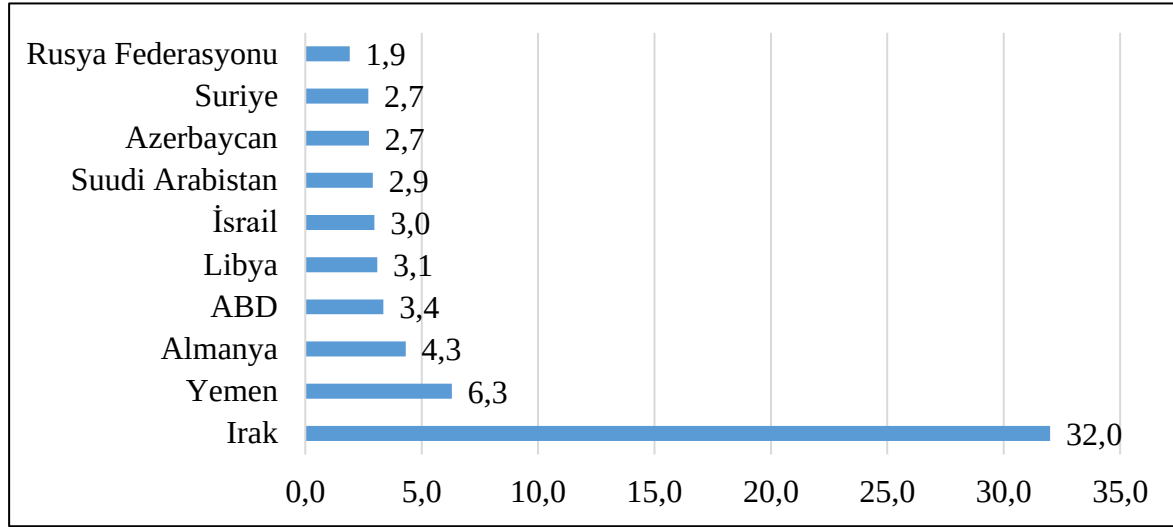
Kaynak: Ek Tablo 8

Türkiye'nin buğday ihracatının büyük bölümünü buğday ürünleri oluşturmaktadır. Toplam buğday ihracatı, buğday ürünleri ihracatının buğday eşdeğeri kullanılarak TEPGE tarafından hesaplanmaktadır.

Sadece buğday ihracatında 2023/24 pazarlama yılı verilerine göre ilk sırada %35,1'lik pay ile İtalya yer almaktadır (Grafik 16).

Grafik 17. Türkiye bisküvi ihracatında önemli ülkelerin payları (%) (2023/24)

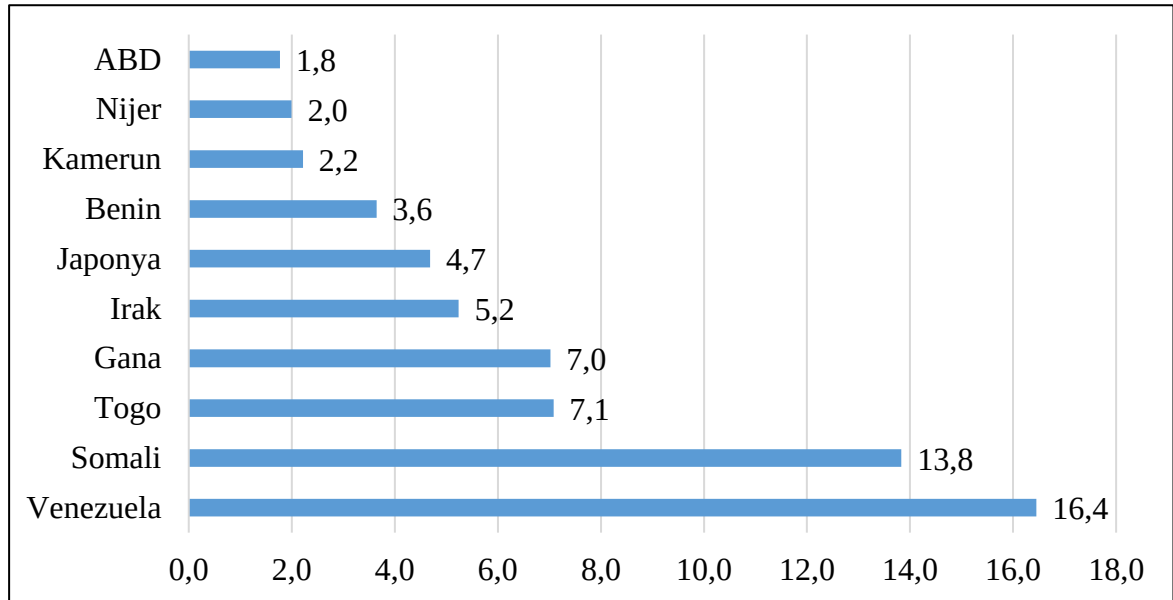

Kaynak: Ek Tablo 11

Türkiye bisküvi ihracatında 2023/24 pazarlama yılı verilerine göre ilk sırada Irak (%32,0) yer almaktadır. Bisküvi ihracatında Yemen, Almanya ve ABD önemli ülkeler arasında olmakla beraber bu ülkeleri sırasıyla Libya, İsrail, Suudi Arabistan,

Azerbaycan, Suriye ve Rusya takip etmektedir (Grafik 17). Türkiye'nin 2023/24 pazarlama yılında 187 ülkeye bisküvi ihracatı gerçekleştirdiği tahmin edilmektedir.

Grafik 18. Türkiye makarna ihracatında önemli ülkelerin payları (%) (2023/24)

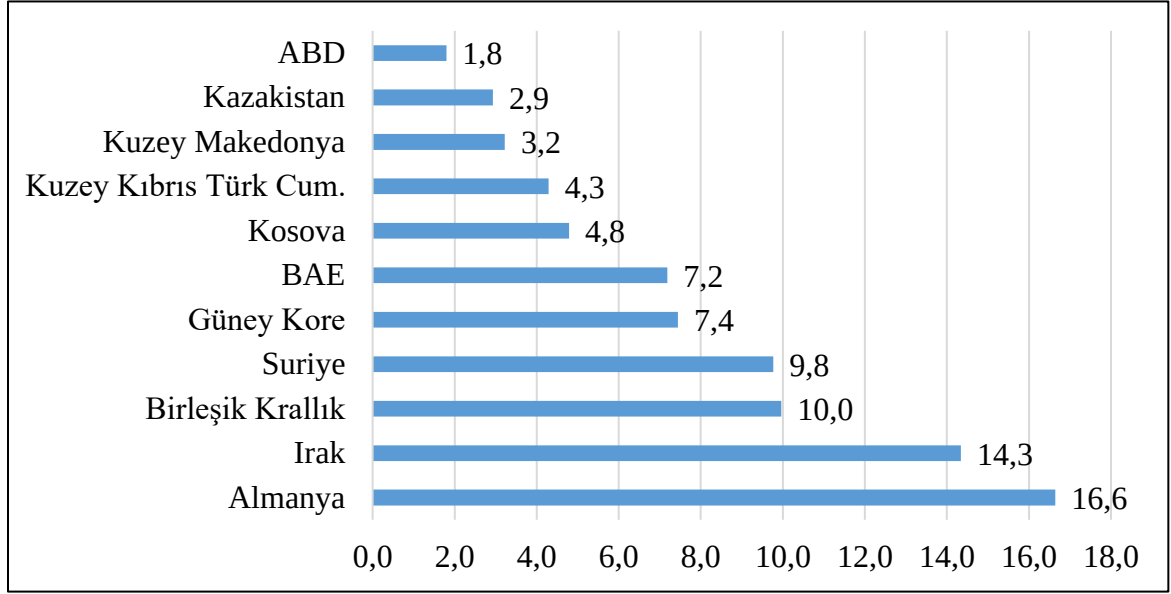

Kaynak: Ek Tablo 10

2023/24 pazarlama yılı verilerine göre Türkiye'nin en fazla makarna ihracatı (%16,4) yaptığı ülke Venezuela'dır. Venezuela'dan sonra Somali ve Togo makarna ihracatında önemli ülkeler olup bu

ülkeleri sırasıyla Gana, Irak, Japonya, Benin, Kamerun, Nijer ve ABD takip etmektedir (Grafik 18). 2023/24 pazarlama yılında Türkiye'nin 162 ülkeye makarna ihracatı gerçekleştirdiği tahmin edilmektedir.

Grafik 19. Türkiye nişasta ihracatında önemli ülkelerin payları (%) (2023/24)

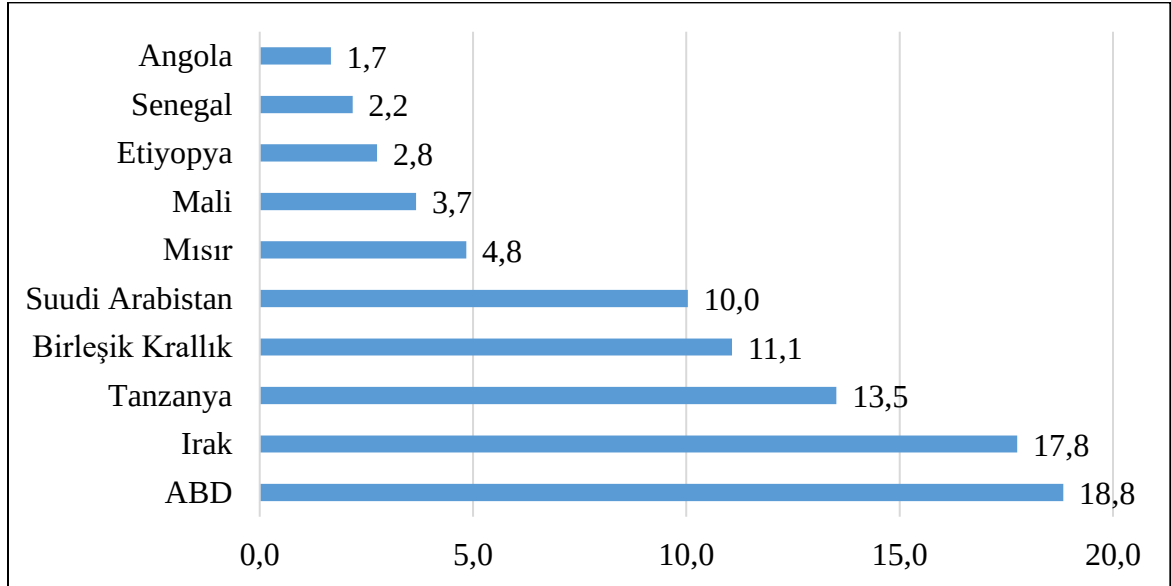

Kaynak: Ek Tablo 12

Türkiye 2023/24 pazarlama yılı verilerine göre nişasta ihracatında ilk sırayı %16,6'lık pay ile Almanya almaktadır. Almanya'dan sonra sırasıyla Irak (%14,3) ve Birleşik Krallık (%10,0) önde gelen ülkeler olup bu

ülkeleri sırasıyla Suriye, Güney Kore, BAE, Kosova, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kuzey Makedonya, Kazakistan ve ABD takip etmektedir (Grafik 19).

Grafik 20. Türkiye bulgur-irmik ihracatında önemli ülkelerin payları (%) (2023/24)

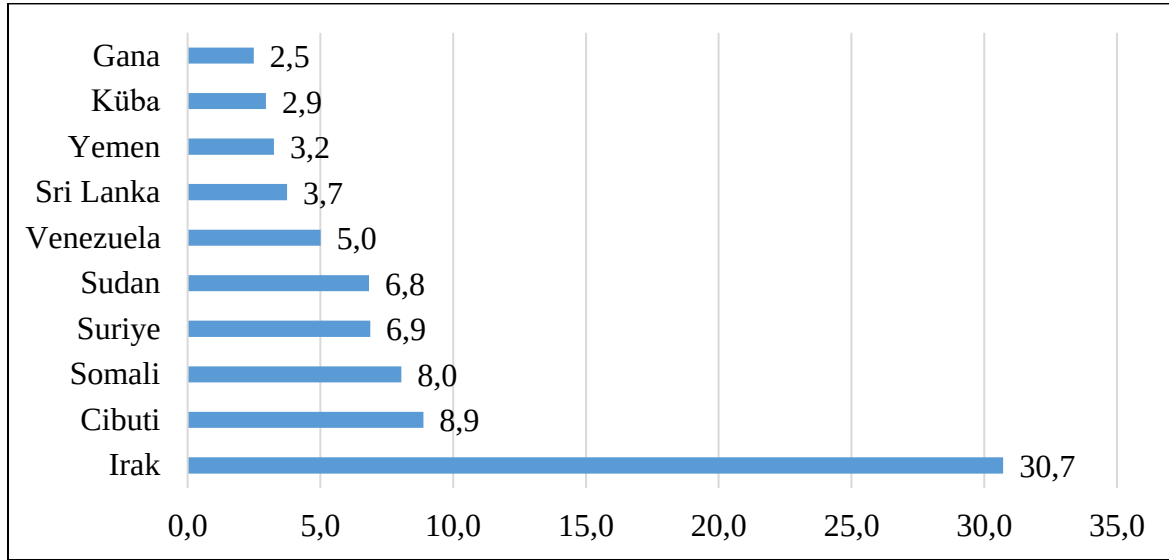

Kaynak: Ek Tablo 13

Türkiye bulgur-irmik ihracatında 2023/24 pazarlama yılı verilerine göre ilk sırada %18,8'lik pay ile ABD yer almaktadır. %17,8'lik pay ile Irak ikinci sırada, %13,5'lik pay ile Tanzania üçüncü sırada

yer almaktadır. Bu ülkelerden sonra bulgur-irmik ihracatındaki diğer önemli ülkeler sırasıyla Birleşik Krallık, Suudi Arabistan, Mısır, Mali, Etiyopya, Senegal ve Angola'dır (Grafik 20).

Grafik 21. Türkiye'nin buğday unu ihracatında önemli ülkelerin payları (%) (2023/24)

Kaynak: Ek Tablo 9

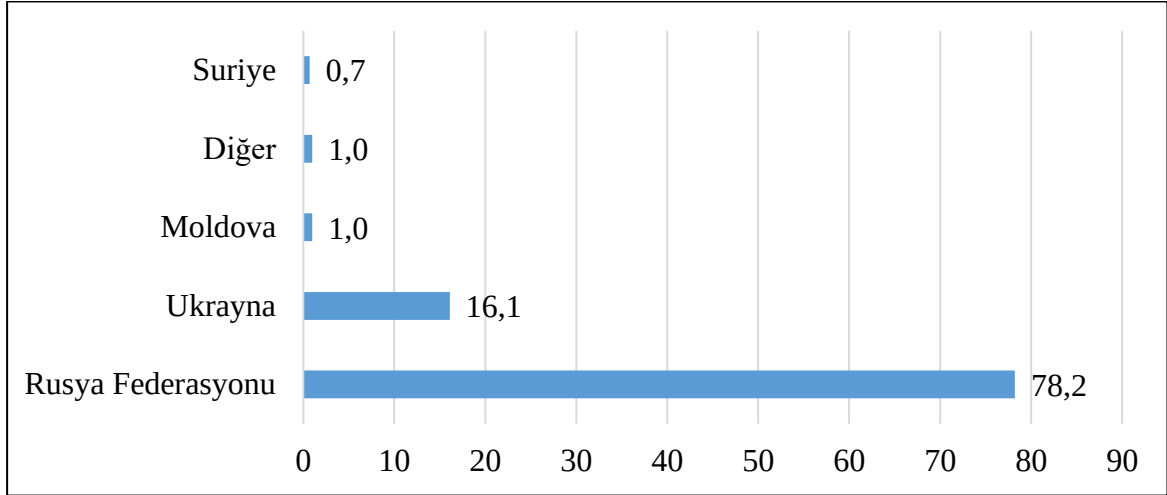
Türkiye buğday unu ihracatında 2023/24 pazarlama yılı verileri incelendiğinde ilk sırada %30,7'lik pay ile Irak yer almaktadır. Buğday unu ihracatında ikinci sırada %8,9'luk pay ile Cibuti, üçüncü sırada ise %8,0'lık pay ile Somali yer almaktadır. Türkiye un ihracatında bu ülkeleri sırasıyla Suriye, Sudan, Venezuela, Sri Lanka, Yemen, Küba ve Gana takip etmektedir (Grafik 21).

2023/24 pazarlama yılında buğday ihracatında artış olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye'nin buğday ve ürünleri ihracatında en yüksek pay alan buğday unu ihracatının bir önceki pazarlama yılında 4,5 milyon ton iken 2023/24 pazarlama yılında 6,1 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir (Ek Tablo 6). Türkiye buğday ve buğday ürünleri ihracat gelirinin tamamına yakını un, bisküvi ve makarna ihracatından elde etmektedir. Türkiye buğday ve ürünleri ithalatının ise %97,3'ünü buğday ithalatı oluşturmakta olup 2023/24 pazarlama yılında buğday ithalatının %23,7 azaldığı tahmin edilmektedir.

Dünya buğday dış ticaretinde önemli rol oynayan Rusya ve Ukrayna arasında Şubat 2022'de başlayan savaş dünya buğday piyasalarını ciddi anlamda etkilemiştir. Bu dönemde Temmuz 2022'de dış ticarete yaşanabilecek aksaklıkların önlenmesi için BM, Türkiye, Rusya ve Ukrayna arasında imzalanan Tahıl Koridoru Anlaşması'nda Türkiye'nin arabuluculuğu önemli rol oynamış ve diğer tahıllarla birlikte buğday ithalatı herhangi bir olumsuzluk yaşanmadan gerçekleştirilmiştir. Ancak savaşın devam etmesine rağmen anlaşmadan bir yıl sonra Temmuz 2023'de Rusya AB tarafından kendine uygulanan ambargolar nedeni ile anlaşmayı tek taraflı olarak fes etmiştir.

Türkiye'nin 2022/23 pazarlama yılı verilerine göre buğday ithalatının %68,2'sini Rusya'dan, %26,6'sını ise Ukrayna'dan gerçekleştirdiği tahmin edilmektedir. 2023/2024 pazarlama yılında da ülkeler değişmemiş olup ithalatın %78,2'sinin Rusya'dan, %16,1'inin Ukrayna'dan karşılandığı tahmin edilmektedir (Grafik 22).

Grafik 22. Türkiye buğday ithalatında önemli ülkelerin payları (%) (2023/24)

Kaynak: TÜİK, 2024 (Erişim Tarihi: 18.10.2024)

---

6. TÜRKİYE’DE ÖNGÖRÜ: 2024/2025

USDA verilerine göre, 2024/25 pazarlama yılında Türkiye buğday ekim alanının değişmediği ve üretiminde azalma yaşanacağı öngörülmektedir. Ekim alanının yaklaşık %0,6 artması, üretimin ise yaklaşık %9,5 azalması öngörüsünün yanında başlangıç stoklarının artması ihracatta

beklenen %24,6’lık düşüş öngörüsünü desteklemektedir. Bunların yanında ithalatta %30,6’lık bir düşüş öngörülmektedir. Gıda için ihtiyaç duyulan buğday kullanımının yaklaşık %1,5 artacağı, yemlik kullanımında beklenen az miktarda artışla birlikte toplam buğday kullanımının da artacağı öngörülmektedir.

.

7. BUĞDAY POLİTİKALARI VE GENEL DEĞERLENDİRME

İnsan beslenmesinde ki en temel besinlerin (unlu mamuller, makarna, irmik, bisküvi, bulgur) hammaddesi olan Buğday diğer tarımsal ürünlere daha fazla önem arz etmektedir. Bu nedenle tüm dünyada COVID-19 pandemisi sebebiyle makarna türü dayanıklı kuru gıda ürünlerine talebin artması buğdaya olan talebi de artırmıştır.

Pandemi sonrası yaşanan Rusya-Ukrayna savaşı ve beraberinde gelen iklim krizi Türkiye dâhil tüm dünyayı üretim, tedarik ve yüksek fiyatlar ekseninde etkisi altına almıştır.

2022 yılı Şubat ayında başlayan ve hâlâ devam eden Rusya-Ukrayna savaşı buğday dâhil tüm tahıl piyasalarını etkilemiştir. Tüm dünyanın en temel tahıl ihracatçısı olan iki ülkenin dünya buğday ihracatında %28,7'lik (2022/23 pazarlama yılı) pay alması ve savaş sonrasında yaşanan tedarik sorunları, ürün fiyatlarının artması, insanların göçe zorlanması ve özellikle ithalata bağımlı ülkelerde açlık tehdidi altında bulunan nüfusun artması risklerini beraberinde getirmiştir.

22 Temmuz 2022'de Türkiye, Rusya, Ukrayna ve BM arasında imzalanan Tahıl Koridoru Anlaşması büyük önem arz etmektedir. Bu anlaşma ile Ukrayna'nın Rusya tarafından işgal edilen limanlarında depolanan tahılın serbest bırakılmasının önü açılmıştır.

Tahıl Koridoru Anlaşması kapsamında yaklaşık 33 milyon ton tahıl sevkiyatı sağlanmıştır. Bunun %51'ini mısır, %27'sini buğday, %11'ini ayçiçeği, %10'unu ise diğer tahıllar oluşturmaktadır (Anonim, 2023).

Anlaşmanın ardından Rusya, kaldırılmasını istediği bazı ambargolarının devam etmesi

üzerine Temmuz 2023'de anlaşmayı tek taraflı olarak fes etmiştir (USDA, 2023).

Türkiye buğday üretiminde İç Anadolu Bölgesi ilk sırada yer alırken, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ikinci, Marmara Bölgesi ise üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye buğday ekim alanı 2023/24 pazarlama yılı itibarıyla dünya buğday ekim alanının %3,2'sini oluşturmaktadır. Bu alan aynı zamanda Türkiye'de toplam ekilen tahıl alanının %43'ünü teşkil etmektedir. USDA verilerine göre dünya buğday ihracatında 7. sırada yer alan Türkiye, ithalatta ise dünyada 6. sıradadır.

Tarımsal Destekleme Kararnamesi'ne göre; 2023 yılı buğday üretiminde mazot desteği 103 TL/da, gübre desteği 46 TL/da, sertifikalı tohum kullanım desteği 65 TL/da, fark ödemesi desteği 100 Kır/kg olarak belirlenmiştir. 2024 yılında ise; mazot desteği 123 TL/da, gübre desteği 62 TL/da olmak üzere toplam buğday üretiminde dekara 185 lira destek verilecek olup ayrıca fark ödemeleri kapsamında belirlenen havzalarda yetiştirilecek ürünler için kilogram başına buğdaya 175 kuruş destek sağlanacaktır. 2025-2027 yılları arasında yapılacak bitkisel üretime yönelik desteklemeler ile diğer bazı tarımsal desteklemelere ilişkin Cumhurbaşkanı Kararı 23.08.2024 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Yıllar içinde üretim döneminde ve tek yıllık olarak açıklanan tarımsal destekler bu yıl ilk defa üretim döneminden önce ve üç yıllık olarak açıklanmıştır.

Yeni destekleme modelinde, ürünler üretim maliyetlerine göre kategorilere ayrılmış ve her kategori için destek katsayısı belirlenmiştir. 2025 üretim yılı için destek katsayı değeri dekara 244 lira olurken,

mazot maliyetinin %50'si, gübre maliyetinin %25'inin karşılanacağı ifade edilmiştir. Buğday üreten çiftçilere dekara 317,2 lira temel destek ödemesi yapılacak olup planlama kapsamında bulunan buğdayı, havzasında üreten çiftçilere temel desteğe ilave destek ödemesiyle birlikte bu üreticilerin mazot maliyetinin %100'ü ve gübre maliyetinin de % 50'sinin karşılanacağı belirtilmiştir. Ayrıca yer altı sularının yetersiz seviyede ve su kısıtı olduğunun bakanlıkça tespit edildiği havzalarda yer alan sulu tarım arazilerinde ilgili üretim yılında buğday üreten çiftçilere ürünün bulunduğu kategoriye göre hesaplanan tutar üzerinden ilave yer altı su kısıtı desteği ödenecek olup bu üreticilerin mazot ve gübre maliyetinin %100'ünün karşılanacağı ifade edilmiştir. Yurt içi sertifikalı tohum üretim desteği çerçevesinde buğdayın da yer aldığı 19 üründe kilogram başına 8 kuruşla 4 lira arasında sertifikalı tohum üretim desteği verilecektir. Lisans alarak faaliyet gösteren depolarda muhafaza edilmesi halinde buğday gibi 18 üründe Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenen kira ücret tarifesinin yüzde 60'ı kadar, nakliyyede ton başına 100 ila 300 lira, analizde ise söz konusu bakanlıkça belirlenen analiz ücret tarifesinin yüzde 50'si kadar destek ödemesi yapılacak olup çiftçilerin lisanslı depo

işletmelerinde muhafaza ettikleri söz konusu ürünler için en fazla 6 ay kira desteği uygulanacaktır.

TMO alım fiyatları 06.06.2024 tarihinde açıklanmış olup ekmeklik buğday için 9,25 TL/kg makarnalık buğday için 10,0 TL/kg alım fiyatı belirlenmiştir. Üreticilere lisanslı depolara ürün teslim etmesi halinde; %2 stopaj, %2 SGK prim kesintisi muafiyeti, 25 TL/ton nakliye desteği (750 TL'ye kadar), araç başına 25 TL analiz desteği, depo kira ücreti desteğinin yanında T.C. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerinden ürün bedelinin %75'ine kadar sıfır (%0) faizli 9 ay vadeli kredi kullanma imkânı sunulmaktadır. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından, hububat üretiminin teşvik edilmesi amacıyla 2023 yılında ÇKS'ye kayıtlı buğday üreticilerine, kayıtlı üretim miktarı kadar tüm kesimlere (TMO veya piyasa aktörlerine) yapılan satışlar için ton başına 1.750 TL'ye kadar fark ödeme desteği verilecektir.

25 Nisan 2023 tarihli Resmi Gazete'de yer alan 7167 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile ithalat rejimi kararı kapsamında gümrük vergisi oranlarında düzenleme yapılmıştır. Hasat dönemi öncesinde alınan karar gereğince buğday ithalatında gümrük vergisi oranı %0'dan %130'a yükseltilmiştir.

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1. Dünya buğday arz, kullanım ve ticareti (milyon ton, 2022/2023-2024/2025)

2022/23										
Ülkeler	Başlangıç stoğu	Üretim	İthalat	Toplam arz	Yemlik kullanım	Toplam yurtiçi kullanım	İhracat	Toplam kullanım	Bitiş stoğu	Stok/kullanım oranı
Çin	136,76	137,72	13,28	287,76	33,00	148,00	0,95	148,95	138,82	93,20
AB	13,63	134,49	12,19	160,31	45,00	109,00	35,08	144,08	16,23	11,26
Hindistan	19,50	104,00	0,04	123,54	6,50	108,67	5,38	114,04	9,50	8,33
Rusya	12,09	92,00	0,30	104,39	18,00	41,00	49,00	90,00	14,39	15,99
ABD	18,36	44,90	3,31	66,56	2,03	30,33	20,73	51,06	15,50	30,36
Türkiye	2,34	17,25	12,07	31,66	1,50	20,20	6,87	27,07	4,58	16,92
Avusturalya	3,45	40,55	0,20	44,20	4,50	8,00	31,82	39,82	4,37	10,98
Orta Doğu	14,22	36,23	38,70	89,15	5,68	63,66	7,58	71,24	17,91	25,14
Kanada	4,17	34,81	0,55	39,53	3,15	8,29	25,62	33,90	5,63	16,59
Pakistan	4,53	26,21	2,68	33,42	1,70	29,00	0,50	29,50	3,92	13,28
Ukrayna	6,27	21,50	0,08	27,85	3,00	7,80	17,12	24,92	2,93	11,74
Kuzey Afrika	12,72	17,26	29,68	59,66	1,67	46,72	0,77	47,49	12,17	25,63
Kazakistan	1,49	16,40	4,00	21,90	1,80	6,80	10,87	17,67	4,22	23,88
Arjantin	1,93	12,55	0,00	14,48	0,25	6,85	3,66	10,51	3,97	37,74
Brezilya	1,10	10,55	4,68	16,33	0,45	11,85	2,69	14,54	1,80	12,36
Güneydoğu Asya	4,78	0,08	25,20	30,06	7,55	25,43	1,39	26,82	3,24	12,08
Dünya	273,76	789,89	213,25	1276,90	152,82	781,14	221,74	1.002,88	274,03	27,32
2023/24										
Ülkeler	Başlangıç stoğu	Üretim	İthalat	Toplam arz	Yemlik kullanım	Toplam yurtiçi kullanım	İhracat	Toplam kullanım	Bitiş stoğu	Stok/kullanım oranı
Çin	138,82	136,59	13,64	289,04	37,00	153,50	1,04	154,54	134,50	87,03
AB	16,23	135,10	12,63	163,96	46,50	110,50	37,95	148,45	15,51	10,45
Hindistan	9,50	110,55	0,13	120,18	6,75	112,34	0,34	112,68	7,50	6,66
Rusya	14,39	91,50	0,30	106,19	16,00	39,00	55,50	94,50	11,69	12,37
ABD	15,50	49,10	3,76	68,36	2,31	30,16	19,24	49,40	18,95	38,37
Orta Doğu	17,91	44,84	31,08	93,83	4,73	63,73	10,67	74,41	19,42	26,10
Kanada	5,63	32,95	0,56	39,13	4,07	9,17	25,44	34,60	4,53	13,08
Pakistan	3,92	28,16	3,59	35,67	1,90	30,20	0,50	30,70	4,97	16,18
Avusturalya	4,37	25,96	0,22	30,55	4,30	7,80	19,88	27,68	2,88	10,40
Ukrayna	2,93	23,00	0,06	25,98	2,00	6,70	18,58	25,28	0,71	2,79
Türkiye	4,58	21,00	9,37	34,95	1,00	19,80	9,95	29,75	5,20	17,48
Kuzey Afrika	12,17	16,37	31,27	59,82	1,63	46,73	2,00	48,73	11,09	22,76
Arjantin	3,97	15,85	0,00	19,82	0,25	7,05	8,20	15,25	4,57	29,97
Kazakistan	4,22	12,11	2,50	18,83	2,50	7,50	8,00	15,50	3,33	21,50
Brezilya	1,80	8,10	6,61	16,50	0,60	12,00	2,81	14,81	1,69	11,42
Güneydoğu Asya	3,24	0,08	31,37	34,69	9,70	28,50	1,42	29,92	4,77	15,95
Dünya	274,03	791,24	221,89	1.287,20	159,10	798,36	221,39	1.019,74	267,41	26,22
2024/25										
Ülkeler	Başlangıç stoğu	Üretim	İthalat	Toplam arz	Yemlik kullanım	Toplam yurtiçi kullanım	İhracat	Toplam kullanım	Bitiş stoğu	Stok/kullanım oranı
Çin	134,50	140,00	11,00	285,50	33,00	151,00	1,00	152,00	133,50	87,83
AB	15,51	121,30	11,50	148,31	44,50	108,75	29,00	137,75	10,56	7,67
Hindistan	7,50	113,29	0,20	120,99	6,00	112,24	0,25	112,49	8,50	7,56
Rusya	11,69	81,50	0,30	93,49	15,50	38,25	47,00	85,25	8,24	9,66
ABD	18,95	53,65	3,40	76,01	3,27	31,24	23,13	54,38	21,63	39,78
Orta Doğu	19,42	44,19	26,25	89,86	5,03	64,68	8,36	73,04	16,83	23,04
Kanada	4,53	34,96	0,55	40,03	4,50	9,60	26,00	35,60	4,43	12,45
Avusturalya	2,88	32,00	0,20	35,08	4,00	7,50	25,00	32,50	2,58	7,93
Pakistan	4,97	31,40	0,10	36,47	2,20	31,20	0,50	31,70	4,77	15,04
Ukrayna	0,71	22,90	0,08	23,69	1,70	6,40	16,50	22,90	0,79	3,43
Türkiye	5,20	19,00	6,50	30,70	1,20	20,10	7,50	27,60	3,10	11,23
Kazakistan	3,33	18,00	0,50	21,83	3,00	8,10	10,00	18,10	3,73	20,62
Arjantin	4,57	17,50	0,00	22,08	0,25	7,05	11,50	18,55	3,53	19,04
Kuzey Afrika	11,09	16,02	32,40	59,51	1,45	46,70	2,10	48,80	10,71	21,95
Brezilya	1,69	8,50	0,01	16,19	0,50	11,90	2,90	14,80	1,39	9,42
Güneydoğu Asya	4,77	0,08	30,87	35,72	9,95	29,43	1,41	30,84	4,88	15,81
Dünya	267,41	792,95	209,55	1.269,90	152,60	798,37	213,65	1.012,02	257,88	25,48

Kaynak: USDA (Erişim: 10.12.2024)

Ek Tablo 2. Yıllar itibarıyla dünya buğday üretiminde önemli ülkeler (bin ton)

Ülkeler	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Çin	134.250	136.950	137.720	136.590	140.000
AB	126.680	138.480	134.490	135.100	121.300
Hindistan	107.860	109.590	104.000	110.550	113.290
Rusya	85.350	75.160	92.000	91.500	81.500
ABD	49.520	44.800	44.900	49.100	53.650
Kanada	35.440	22.420	34.810	32.950	34.960
Avusturalya	31.920	36.240	40.550	25.960	32.000
Pakistan	25.250	27.460	26.210	28.160	31.400
Ukrayna	25.420	33.010	21.500	23.000	22.900
Türkiye	18.250	16.000	17.250	21.000	19.000
Diğer	132.770	140.290	136.460	137.330	142.950
Dünya	772.710	780.400	789.890	791.240	792.950

Kaynak: USDA, 2024

Ek Tablo 3. Yıllar itibarıyla dünya buğday ihracatında önemli ülkeler (bin ton)

Ülkeler	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Rusya	39.100	34.000	49.000	55.500	47.000
AB	29.736	31.927	35.080	37.950	29.000
Kanada	26.429	15.137	25.620	25.440	26.000
Avusturalya	23.773	27.511	31.820	19.880	25.000
ABD	27.048	21.656	20.730	19.240	23.130
Ukrayna	11.764	15.869	17.120	18.580	17.963
Arjantin	11.531	18.844	3.660	8.200	16.500
Kazakistan	11.531	16.000	10.870	8.000	10.000
Türkiye	8.194	8.098	6.870	9.950	7.500
Hindistan	6.469	6.714	5.380	0.340	0.340
Diğer	7.881	8.033	15.590	18.650	11.557
Dünya	203.456	203.789	221.740	221.390	213.650

Kaynak: USDA, 2024

Ek Tablo 4. Yıllar itibarıyla dünya buğday ithalatında önemli ülkeler (bin ton)

Ülkeler	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Çin	10.618	9.568	13.280	13.640	11.000
Mısır	12.149	11.256	11.221	12.311	12.000
Endonezya	9.995	11.271	9.446	13.015	12.000
AB	5.390	4.631	12.190	12.630	11.500
Cezayir	7.680	8.500	8.700	9.500	9.000
Fas	5.444	4.071	6.241	6.006	7.500
Filipinler	6.105	6.886	5.750	6.915	7.200
Türkiye	8.081	9.421	12.070	9.370	6.500
Bangladeş	7.200	6.340	5.120	6.800	6.900
Brezilya	6.395	6.392	4.680	6.610	0.010
Diğer	115.446	121.877	124.552	125.093	125.950
Dünya	194.503	200.213	213.250	221.890	209.550

Kaynak: USDA, 2024

Ek Tablo 5. Buğday Denge Tablosu (2019/2020- 2023/2024)

Ürün	Piyasa Yılı	Üretim (Ton)	Ekilen Alan (Hektar)	Üretim Kayıpları (Ton)	Arz= Kullanım (Ton)	Kullanılabilir üretim (Ton)	İthalat (Ton)	İthalat AB 27-28 (Ton)	Yurt içi Kullanım (Ton)	İnsan Tüketimi (Ton)	Tohumluk Kullanım (Ton)	Yemlik Kullanım (Ton)	Kayıplar (Ton)	İhracat (Ton)	İhracat AB 27-28 (Ton)	Stok Değişimi (Ton)	Kişi Başına Tüketim (Kg)	Yeterlilik Derecesi (%)
Buğday (toplam)	2023/24	22.000.000	6.832.602	1.210.000	30.233.588	20.790.000	9.443.588	112.339	17.564.388	13.638.919	1.229.868	2.170.447	525.154	11.094.342	1.090.338	1.574.858	159,8	118,4
	2022/23	19.750.000	6.628.739	1.086.250	30.871.803	18.663.750	12.208.053	124.785	19.462.878	15.235.029	1.193.173	2.452.747	581.929	8.028.350	171.410	3.380.575	178,6	95,9
	2021/22	17.650.000	6.744.666	970.750	26.204.316	16.679.250	9.525.066	398.111	19.114.670	15.184.041	1.214.040	2.145.110	571.479	7.898.297	229.989	- 808.651	179,3	87,3
	2020/21	20.500.000	6.922.237	1.127.500	27.610.481	19.372.500	8.237.981	484.971	18.934.082	14.782.565	1.246.003	2.338.951	566.563	7.583.765	193.782	1.092.634	176,8	102,3
	2019/20	19.000.000	6.846.327	1.045.000	28.748.317	17.955.000	10.793.317	956.986	20.069.822	16.034.511	1.232.339	2.267.299	535.673	7.530.767	200.630	1.147.728	192,8	89,5
Buğday (diğer)	2023/24	17.700.000	5.569.254	973.500	25.982.070	16.726.500	9.255.570	103.671	15.786.583	12.140.073	1.002.466	2.170.447	473.597	8.362.084	57.705	1.833.403	142,2	106,0
	2022/23	16.000.000	5.423.779	880.000	26.974.117	15.120.000	11.854.117	108.598	17.505.268	13.801.083	976.280	2.202.747	525.158	6.448.869	52.500	3.019.980	161,8	86,4
	2021/22	14.500.000	5.543.297	797.500	23.039.801	13.702.500	9.337.301	314.101	17.153.460	13.495.953	997.793	2.145.110	514.604	6.192.447	50.399	- 306.106	159,4	79,9
	2020/21	16.500.000	5.664.180	907.500	23.267.112	15.592.500	7.674.612	411.694	17.474.510	13.849.281	1.019.552	2.081.441	524.235	4.727.644	57.178	1.064.958	165,6	89,2
	2019/20	15.850.000	5.750.764	871.750	23.934.042	14.978.250	8.955.792	751.780	18.090.781	14.588.177	1.035.138	2.018.119	449.348	4.787.599	51.106	1.055.662	175,4	82,8
Buğday (durum)	2023/24	4.300.000	1.263.348	236.500	4.251.518	4.063.500	188.018	8.668	1.777.805	1.498.846	227.403	0	51.556	2.732.258	1.032.633	- 258.545	17,6	228,6
	2022/23	3.750.000	1.204.960	206.250	3.897.686	3.543.750	353.936	16.187	1.957.610	1.433.947	216.893	250.000	56.771	1.579.481	118.910	360.595	16,8	181,0
	2021/22	3.150.000	1.201.369	173.250	3.164.515	2.976.750	187.765	84.010	1.961.210	1.688.088	216.246	0	56.875	1.705.850	179.590	- 502.545	19,9	151,8
	2020/21	4.000.000	1.258.057	220.000	4.343.369	3.780.000	563.369	73.277	1.459.572	933.284	226.450	257.510	42.328	2.856.121	136.604	27.676	11,2	259,0
	2019/20	3.150.000	1.095.563	173.250	4.814.275	2.976.750	1.837.525	205.206	1.979.041	1.446.334	197.201	249.180	86.326	2.743.168	149.524	92.066	17,4	150,4
Kaynak: TÜİK																		

Ek Tablo 6. Türkiye buğday ve buğday ürünleri ihracatı buğday eş değeri (ton, 2021/22,2022/23, 2023/24)

2021/22													
	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Toplam
Buğday	3.526	7.001	13.497	26.130	37.329	57.346	36.522	37.161	20.692	65.239	40.240	13.259	357.944
Bulgur-irmik	10.603	7.947	19.931	7.933	15.923	23.622	14.449	6.675	21.994	27.014	16.751	13.014	185.856
Nişasta ve Maltlar	29	20	17	21	38	47	19	32	30	37	13	192	494
Bisküvi-gofret vb.	48.322	37.272	49.544	54.752	54.029	62.176	61.892	42.037	47.663	53.118	50.570	41.580	602.954
Makama	189.780	195.111	220.796	203.642	192.735	207.591	191.155	167.727	167.345	225.406	198.538	158.849	2.318.676
Buğday unu	393.815	339.474	459.911	401.339	406.325	324.582	276.128	321.926	376.447	387.238	229.751	268.791	4.185.727
Genel Toplam	646.075	586.824	763.695	693.817	706.379	675.365	580.165	575.557	634.171	758.053	535.863	495.686	7.651.649
2022/23													
Buğday	17.105	7.379	28.271	31.252	45.486	34.207	65.268	57.171	14.970	21.769	20.054	14.758	357.690
Bulgur-irmik	10.933	6.717	23.233	14.425	19.152	22.415	15.235	14.823	20.211	23.205	15.007	15.034	200.391
Nişasta ve Maltlar	29	101	513	332	452	317	37	158	133	139	84	136	2.433
Bisküvi-gofret vb.	55.566	36.138	49.098	53.134	55.497	58.629	55.342	43.822	37.132	51.672	38.885	49.389	584.305
Makama	148.129	120.926	147.489	140.063	151.734	135.028	141.922	136.125	85.102	144.245	128.211	150.797	1.629.769
Buğday unu	312.204	270.953	411.306	441.111	407.029	432.089	426.316	380.188	277.998	396.368	297.562	425.687	4.478.811
Genel Toplam	543.966	442.215	659.910	680.317	679.350	682.684	704.121	632.287	435.545	637.398	499.803	655.800	7.253.398
2023/24													
Buğday	14.415	454.517	211.302	761.726	368.635	147.568	151.559	67.871	68.782	183.888	58.980	95.822	2.585.064
Bulgur-irmik	47.235	80.198	31.193	60.869	38.301	67.984	29.314	75.404	76.417	204.300	65.526	106.458	883.199
Nişasta ve Maltlar	23.495	25.580	34.257	71.382	37.787	31.718	39.877	46.380	40.482	37.080	34.874	33.428	456.340
Bisküvi-gofret vb.	42.170	38.992	45.047	96.472	54.207	54.508	58.824	47.877	49.184	51.334	44.490	51.236	634.340
Makama	144.367	142.874	141.827	296.728	144.231	153.612	140.498	153.266	153.899	152.843	135.556	178.129	1.937.829
Buğday unu	396.679	513.162	574.216	1.007.385	489.835	433.148	417.234	475.827	457.244	492.645	358.278	454.474	6.070.127
Genel Toplam	668.360	1.255.324	1.037.841	2.294.560	1.132.995	888.537	837.307	866.624	846.008	1.122.091	697.704	919.547	12.566.898

Kaynak: TÜİK, Eş değer hesaplamalarında Ek Tablo 15'de belirtilen katsayılar kullanılmıştır.

Ek Tablo 7. Türkiye'nin buğday ve buğday ürünleri ihracatı ve ülke payları (2023/2024)

	İhracat Miktarı (kg)	İhracat Payı (%)
Irak	2.231.181.268	22,4
İtalya	856.412.253	8,6
Somali	588.574.343	6,0
Venezuela	470.934.554	4,7
Cibuti	461.099.864	4,6
Suriye	365.733.060	3,7
Sudan	316.048.063	3,2
Cezayir	305.082.423	3,1
ABD	237.025.309	2,4
Kanada	230.571.005	2,3
Diğer	3.873.915.664	39,0
Genel Toplam	9.936.577.806	100,0

Kaynak: TÜİK, 2024

Ek Tablo 8. Türkiye'nin buğday ihracatı ve ülke payları (2023/2024)

	İhracat Miktarı (kg)	İhracat Payı (%)
İtalya	855.621.830	33,1
Irak	477.184.887	18,5
Cezayir	289.741.642	11,2
Tunus	208.353.245	8,1
Kanada	200.050.090	7,7
Belçika	120.039.507	4,6
BAE	112.001.088	4,3
Libya	87.698.830	3,4
İspanya	64.490.034	2,5
Yunanistan	44.257.000	1,7
Diğer	125.625.465	4,9
Genel Toplam	2.585.063.618	100,0

Kaynak: TÜİK, 2024

Ek Tablo 9. Türkiye'nin buğday unu ihracatı ve ülke payları (2023/2024)

	İhracat Miktarı (kg)	İhracat Payı (%)
Irak	1.343.377.670	30,7
Cibuti	418.359.010	9,6
Somali	367.054.728	8,4
Sudan	308.669.456	7,1
Suriye	292.134.159	6,7
Venezuela	210.302.875	4,8
Sri Lanka	164.974.418	3,8
Yemen	132.348.276	3,0
Küba	116.771.721	2,7
Gana	106.633.662	2,4
Diğer	909.515.610	20,8
Genel Toplam	4.370.141.585	100,0

Kaynak: TÜİK, 2024

Ek Tablo 10. Türkiye'nin makarna ihracatı ve ülke payları (2023/2024)

	İhracat Miktarı (kg)	İhracat Payı (%)
Venezuela	256.229.916	16,28
Somali	219.171.456	13,92
Togo	112.581.111	7,15
Gana	111.619.378	7,09
Irak	81.281.916	5,16
Japonya	74.025.400	4,70
Benin	58.105.629	3,69
Kamerun	35.598.589	2,26
Nijer	28.734.161	1,83
ABD	28.066.628	1,78
Diğer	568.776.821	36,13
Genel Toplam	1.574.191.005	100,00

Kaynak: TÜİK, 2024

Ek Tablo 11. Türkiye'nin bisküvi, kek ve ekmekçi ürünleri ihracatı ve ülke payları (2023/2024)

	İhracat Miktarı (kg)	İhracat Payı (%)
Irak	191.483.738	32,2
Yemen	38.420.177	6,5
Almanya	25.391.147	4,3
ABD	20.129.738	3,4
Libya	18.257.422	3,1
İsrail	17.799.371	2,9
Suudi Arabistan	16.521.770	2,8
Suriye	15.837.131	2,7
Azerbaycan	15.653.652	2,6
Birleşik Krallık	11.152.316	1,9
Diğer	223.304.605	37,6
Genel Toplam	593.951.067	100,0

Kaynak: TÜİK, 2024

Ek Tablo 12. Türkiye'nin nişasta ihracatı ve ülke payları (2023/2024)

	İhracat Miktarı (kg)	İhracat Payı (%)
Nijerya	72.088.318	23,2
Irak	43.916.168	14,2
Tayvan	37.128.326	12
ABD	23.558.656	7,6
Kotdivuar	11.478.252	3,7
Suriye	8.621.307	2,8
Senegal	7.394.967	2,4
Mısır	6.893.685	2,2
Lübnan	6.879.843	2,2
Avustralya	6.235.873	2
Diğer	86.028.647	27,7
Genel Toplam	310.224.042	100,0

Kaynak: TÜİK, 2024

Ek Tablo 13. Türkiye'nin bulgur-irmik ihracatı ve ülke payları (2023/2024 pazarlama yılı)

	İhracat miktarı (kg)	İhracat Payı (%)
ABD	163.793.411	32,6
Irak	93.936.889	18,7
Birleşik Krallık	30.341.653	6
Tanzanya	24.350.530	4,8
Yemen	23.717.544	4,7
Mısır	21.084.725	4,2
Suudi Arabistan	19.213.448	3,8
Danimarka	10.054.488	2
Lübnan	9.344.816	1,9
Kamerun	8.377.844	1,7
Diğer	98.791.141	19,6
Genel Toplam	503.006.489	100,0

Kaynak: TÜİK, 2024

Ek Tablo 14. Türkiye buğday ve buğday ürünleri ithalatı buğday eş değeri (ton, 2021/22, 2022/23, 2023/24)

2021/22													
	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Toplam
Buğday	380.809	419.211	1.164.479	1.686.676	782.453	839.586	1.040.599	633.467	379.661	433.642	1.022.828	589.459	9.372.870
Bulgur-irmik	304	59	6	58	164	196	287	182	78	77	345	830	2.586
Nışasta ve Maltlar	1.396	1.528	1.764	2.164	1.749	1.729	2.154	1.277	1.866	1.993	2.247	2.109	21.976
Bisküvi-gofret vb.	2.218	1.416	2.669	2.582	2.163	2.491	2.318	1.980	2.795	1.970	2.577	2.366	27.544
Makama	786	372	710	556	522	818	727	633	587	758	1.110	676	8.254
Buğday unu	229	17.467	73	408	412	345	172	50	2.369	7.211	500	13.592	42.829
Genel Toplam	385.741	440.053	1.169.701	1.692.444	787.463	845.165	1.046.257	637.588	387.356	445.652	1.029.607	609.031	9.476.059
2022/23													
Buğday	504.690	481.197	814.038	905.227	860.764	1.181.038	1.101.407	972.430	909.689	1.064.071	1.437.723	1.769.570	12.001.846
Bulgur-irmik	536	15.727	10.053	6.578	8.309	10.320	21.328	3.787	8.843	8.492	711	8.430	103.115
Nışasta ve Maltlar	1.444	14.810	20.650	1.829	6.899	12.208	16.326	8.190	18.126	15.466	1.928	10.545	128.420
Bisküvi-gofret vb.	2.589	1.604	3.082	3.628	3.336	2.306	2.393	2.275	2.751	2.346	1.633	1.699	29.643
Makama	788	524	1.040	1.094	723	625	244	633	385	675	589	878	8.199
Buğday unu	10.888	6.513	15.500	8.646	5.364	3.470	11.986	106	58	104	285	839	63.760
Genel Toplam	520.936	520.375	864.363	927.002	885.396	1.209.967	1.153.684	987.421	939.853	1.091.154	1.442.870	1.791.961	12.334.983
2023/24													
Buğday	942.174	1.101.829	724.308	500.530	767.957	795.290	920.046	698.207	806.861	621.885	803.152	635.223	9.317.462
Bulgur-irmik	1.584	249	454	429	209	453	327	1.585	379	171	342	533	6.716
Nışasta ve Maltlar	1.046	824	1.295	1.182	1.379	1.503	1.671	1.228	1.540	2.011	1.641	2.129	17.449
Bisküvi-gofret vb.	1.574	2.674	2.230	2.281	2.358	2.892	1.958	2.093	2.523	2.329	1.953	2.370	27.235
Makama	703	1.543	1.063	488	844	664	878	684	862	789	775	1.113	10.407
Buğday unu	1.907	3.003	3.896	1.749	264	132	155	174	873	4.422	5.943	4.827	27.343
Genel Toplam	948.988	1.110.121	733.246	506.659	773.010	800.934	925.036	703.971	813.039	631.607	813.806	646.195	9.406.612

Kaynak: TÜİK, Eş değer hesaplamalarında Ek Tablo 15’de belirtilen katsayılar kullanılmıştır.

Ek Tablo 15. Dış ticaret verilerinde kullanılan buğday ve buğday ürünlerinin GTIP kodları ve teknik dönüşüm katsayıları

Buğday ve ürünleri	GTIP Kodları*	Teknik Dönüşüm Katsayıları**
Buğday	100111000000	1
	100119000000	
	100191200011	
	100191900000	
	100199000011	
	100199000013	
Bulgur-irmik	110311100000	1,111-1,163
	110311900000	
	110319900013	
	110319900019	
	110320900000	
	110419100011	
	110419100012	
	110419990012	
	110429170000	
	110429300000	
	110429510000	
	110429590000	
	110429810000	
	110429890000	
	110430100000	
	110430900019	
Un	110100110000	1,389
	110100150000	
	110100900000	
Makarna	190211000011	1,682
	190211000019	
	190219100011	
	190219100019	
	190219900011	
	190219900012	
	190219900013	
	190219900019	
	190220100000	
	190220301000	
	190220309000	
	190220910000	
	190220990000	
	190230100000	
	190230900000	
	190240100000	

Ek Tablo 15 Devam.

Buğday ve ürünleri	GTIP Kodları*	Teknik Dönüşüm Katsayıları**
	190240900000	
	190510000000	
	190520100000	
	190520300000	
	190520900000	
	190531110000	
	190531190000	
	190531300000	
	190531910000	
	190531990013	
	190531990019	
	190532050000	
	190532110000	
	190532190000	
	190532910000	
Bisküvi	190532990011	1,068
	190532990019	
	190540100000	
	190540900000	
	190590100000	
	190590200012	
	190590200013	
	190590200019	
	190590300000	
	190590450000	
	190590550000	
	190590700017	
	190590700019	
	190590800011	
	190590800013	
	190590800019	
	110710110000	
	110710910019	
	110710990019	
	110720000011	
Nişasta ve malt	110720000019	1,471-1,306
	110811001000	
	110811009000	
	110819901000	
	110819909000	

Kaynak: *TÜİK, **Demirci ve Aydın, 1998 (<https://tarekoder.org/1998ankara/29.pdf>)

Ek Tablo 16. Türkiye buğday fiyatları (TL/kg)

Yıllar	Üretici Fiyatı ¹	AKS Buğday TMO Alım Fiyatı ²	Makarnalık Buğday TMO Alım Fiyatı ²	Borsa Fiyatı ³
2012/13	0,64	0,67	0,71	0,69
2013/14	0,67	0,72	0,77	0,77
2014/15	0,77	-	-	0,85
2015/16	0,78	0,86	0,98	0,89
2016/17	0,87	0,91	1,00	0,95
2017/18	0,92	0,94	1,00	0,98
2018/19	1,04	1,05	1,10	1,17
2019/20	1,33	1,35	1,45	1,44
2020/21	1,65	1,65	1,80	1,95
2021/22	2,92	2,25	2,45	3,60
2022/23	6,48	6,45	6,90	6,80
2023/24	7,66	8,25	9,00	6,90
2024/25	7,69*	9,25	10,00	8,85*

Kaynak: ¹TÜİK²TMO³ TOBB ortalama borsa fiyatları

*2024 Haziran-Aralık 7 aylık fiyat ortalamasıdır.

Ek Tablo 17. Buğday ihraç fiyatları (\$/ton, 2006-2024)

Yıllar	Arjantin Up River fob	US Hard Red Winter	US Soft Red Winter
2006	158	200	158
2007	248	267	237
2008	297	344	268
2009	220	235	185
2010	252	242	229
2011	307	330	286
2012	297	327	295
2013	328	322	276
2014	304	303	245
2015	226	233	207
2016	196	196	176
2017	186	211	178
2018	228	241	204
2019	227	219	211
2020	246	239	228
2021	286	315	285
2022	405	429	360
2023	327	340	262
2024	251	268	230

Kaynak: Fao International Prices, Erişim Tarihi: 18.12.2024

KAYNAKLAR

Anonim, 2022. (<https://www.aa.com.tr/tr/analiz/tahil-koridoru-anlasmasinin-3-onemli-etkisi/2681015>).

Anonim, 2023. (<https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/ukrainian-grain-exports-explained/>).

Demirci ve Aydın, 1998. (<https://tarekoder.org/1998ankara/29.pdf>).

FAO, 2023. Food and Agriculture Organization, “Supply Change Analysis for the Turkish Wheat Sector: Building a Resilient Food System”. Ankara, 2023.

FAO, 2024. Food and Agriculture Organization, Gıda Fiyatlarının İzlenmesi ve Analizi, (<https://fpma.fao.org/gIEWS/fpmat4/#/dashboard/tool/international>).

OECD, 2023. Organisation for Economic Co-operation and Development, (<https://www.oecd.org/publications/oecd-fao-agricultural-outlook-19991142.htm>).

Resmi Gazete, 2024. Bitkisel Üretim Yönelik Desteklemeler, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/09/20240926-6.htm>.

TMO, 2024. Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, Hububat Alım Fiyatları, <https://www.tmo.gov.tr/>.

TOBB. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2024. Ürünlere Göre Günlük Fiyatlar, https://borsa.tobb.org.tr/fiyat_urun_1.php

TÜİK, 2024. Türkiye İstatistik Kurumu, Bitkisel Üretim İstatistikleri, <http://www.tuik.gov.tr>.

USDA. U.S. Department of Agriculture, 2023, <https://www.usda.gov/about-usda/general-information/staff-offices/office-chief-economist/commodity-markets/baseline-projections>

USDA. U.S. Department of Agriculture, 2024. Buğday Ticaret Verileri, <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/advQuery>.